

INTERNE JAARREKENING 2016

**N.V. HAVENBEHEER
SURINAME**

FIN/JJ/ 1 APRIL 2017

IBDO *exemplaar,*
TER IDENTIFICATIE

INHOUDSOPGAVE

1. ALGEMEEN	3
2. BESPREKING VAN HET RESULTAAT	5
3. BESPREKING FINANCIËLE POSITIE	13
3.1 Algemeen	13
3.2 Financiële positie	14
3.3 Liquiditeit en solvabiliteit	16
4. FISCALE POSITIE	18

BIJLAGEN

1. BALANS PER 31 DECEMBER 2016	20
2. WINST- EN VERLIESREKENING OVER 2016	22
3. KASSTROOMOVERZICHT OVER 2016	23
4. TOELICHTING GRONDSLAGEN BALANS EN WINST- EN VERLIESREKENING	24
4.1 TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2016	29
4.2 TOELICHTING OP DE WINST- EN VERLIESREKENING OVER 2016	43
5. OVERIGE GEGEVENS	
CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT	46
OVERIGE GEGEVENS (VERVOLG)	49

1. ALGEMEEN

De omzet van de vennootschap bedroeg in het boekjaar USD 15,618,664 (2015: USD 16,070,979). Dit is een reële negatieve groei ten opzichte van 2015 van USD 452,315 of te wel 2.8 procent. De totale bedrijfslasten inclusief waardevermindering van de Haven Nickerie en financiële lasten is ten opzichte van 2015 met een bedrag groot USD 8,187,665 of te wel 37.7 procent afgenomen van USD 21,697,389 naar USD 13,509,724. Door deze ontwikkeling is er in het boekjaar sprake van een nettowinst van USD 2,108,940 (2015: nettoverlies USD 5,626,410).

De afname van de omzet in het boekjaar is voornamelijk toe te schrijven aan de afname van één van de grootste opbrengstencategorie verwerkingsheffing.

De afname van de totale bedrijfslasten in het boekjaar is voornamelijk toe te schrijven aan de sterk verminderde toevoeging ten opzichte van 2015 van de voorziening voor de onderstandsgenieurs en de medische kosten na pensionering van het personeel en het komen weg te vallen van de post bijzondere waardevermindering van de Haven Nickerie.

In het boekjaar zijn de volgende infrastructurele projecten gereedgekomen en overgeboekt van de post onderhanden werken naar de post materiële vaste activa:

- Bouw van een reefercontainer opslagplaats.
- Verbindingsweg van de reeferstation naar de kade.

Per ultimo van het boekjaar waren de volgende infrastructurele projecten nog onderhanden:

- Verharding van het gebied rond de stripping shed.
- Aanleg van opslagterrein ten zuiden aan de Abattoirweg (fase 2).
- Bouw van de kade en grondverbetering te Bacovensteiger.
- Aanleg opslagterrein Zwarte peperloods.
- Uitbreiding terrein voor afhandeling containers met inpoldering d.m.v. damwandconstructies.

Het xPort software pakket fase 1 is nog niet overgeboekt van de onderhanden werken naar de post immateriële vaste activa ondanks ondertekening van het acceptatiecertificaat.

Alle projecten met uitzondering van het xPort softwarepakket zijn gefinancierd met aannemerskredieten.

In september 2016 is het acceptatiecertificaat met betrekking tot het xPort software pakket fase 1 door partijen getekend. Er is een onderhoudscontract aangegaan voor de duur van een jaar en na deze periode zal dit pakket op 1 januari 2018 officieel in gebruik zijn. Tegelijkertijd zijn de voorbereidingen voor de verdere uitbouw naar een Port Community Systeem (PCS) zijn na de acceptatie in volle gang. Met betrekking tot het PCS is met het Ministerie van Buitenlandse Zaken overeengekomen dat de financiering hiervan uit de kredietlijn met India zal plaatsvinden. In het komende boekjaar zal ook de vervanging van het HRM pakket ter hand worden genomen.

Ten aanzien van het automatiseringsnetwerksysteem is er in het verslagjaar een inventarisatie door Datasur uitgevoerd zal waarnodig upgrading plaatsvinden en vervanging van hardware van met name de servers aangezien deze hun economische levensduur reeds hebben bereikt.

De financiële positie van onze vennootschap vertoonde per ultimo van het boekjaar het volgende beeld:

- de liquiditeitsratio (current ratio= vlottende activa gedeeld door kortlopende schulden) nam af met 2 procent van 50 naar 48 procent.
- de solvabiliteitsratio (verhouding Eigen vermogen met Vreemd vermogen) nam af met 11 procent van 107 naar 96 procent.
- het totaal vermogen (balanstotaal) nam significant toe met USD 11,2 miljoen van USD 136,8 miljoen naar USD 148 miljoen.
- de cash flow (nettowinst plus afschrijvingen plus langlopende voorzieningen) nam af met USD 0,2 miljoen van 7,6 miljoen naar 7,4 miljoen..
- het netto werkkapitaal (vlottende activa minus kortlopende schulden) nam af met USD 1,3 miljoen van negatief USD 8,1 miljoen naar negatief USD 9,4 miljoen.
- het rendement (nettowinst ultimo van het boekjaar in procenten van het op lange termijn geïnvesteerd vermogen) nam toe met 6.3 procent van negatief 4.7 procent naar positief 1.6 procent.

In onderstaande overzicht wordt per categorie de (lading)volumes over het boekjaar weergegeven:

	<u>2016</u>	<u>2015</u>
<u>Aantal containers uitgedrukt in Teu's</u>		
Import	36.102	46.650
Export	<u>32.414</u>	<u>32.305</u>
Totaal	<u>68.516</u>	<u>78.955</u>
<u>Breakbulk uitgedrukt in vrachttonnen</u>		
Import	121.968	127.289
Export	<u>13.828</u>	<u>24.635</u>
Totaal	<u>135.796</u>	<u>151.924</u>
<u>Liquidbulk Oil Jetty uitgedrukt in metrieke tonnen</u>		
Import	169.428	253.309
Export	<u>13.980</u>	<u>18.929</u>
Totaal	<u>183.408</u>	<u>272.238</u>
<u>Voertuigen uitgedrukt in vrachttonnen</u>		
	<u>105.541</u>	<u>255.309</u>
<u>Koelcontainers uitgedrukt in aansluitingsuren</u>		
Import (20 en 40 ft containers)	158.773	146.539
Export (20 en 40 ft containers)	240.812	259.684
Precool (20 en 40 ft containers)	<u>3.474</u>	<u>3.633</u>
Totaal	<u>403.059</u>	<u>409.856</u>

In onderstaande overzicht wordt het aantal schepen die onze havens in het boekjaar hebben aangedaan weergegeven:

<u>Aantal schepen die onze havens heeft aangedaan</u>	<u>2016</u>	<u>2015</u>
Nieuwe Haven Paramaribo	1.046	1.026
Oil jetty	195	191
Haven Nickerie	<u>441</u>	<u>414</u>
Totaal	<u>1.682</u>	<u>1.631</u>

Bij de Nieuwe Haven Paramaribo gaat het voornamelijk om zeeschepen en Braziliaanse schoeners, bij de Oil jetty om olietankers en bij de Haven van Nickerie om doorvoerboten. Uit het bovenstaande overzicht blijkt dat er meer schepen al onze havens hebben aangedaan.

Vaststelling jaarrekening voorgaande boekjaar

Het negatief nettoresultaat over 2014 van USD 4,179,054 en het negatief nettoresultaat over 2015 van USD 5,626,410 zijn in afwachting op het besluit van de Algemene Vergadering van Aandeelhouders in het eigen vermogen onder de post 'Onverdeeld resultaat voorgaand boekjaar' opgenomen. Na vaststelling van de jaarrekening 2014 en 2015 zal het verlies over deze boekjaren ten laste van het algemeen reservefonds worden gebracht.

2. BESPREKING VAN HET RESULTAAT

Het brutoresultaat, zijnde het resultaat na financiële baten en lasten en voor belasting, is in 2016 ten opzichte van het boekjaar 2015 toegenomen met USD 7,735,350 of te wel 137.5 procent (2015: afname van USD 1,447,356 of te wel 34.6 procent). Een vergelijking tussen de twee boekjaren geeft het volgende beeld weer van de ontwikkeling van het resultaat:

	2016		2015		Mutatie 2016-2015	
	USD	%	USD	%	USD	%
Bruto-omzet	15,618,664	100.0	16,070,979	100.0	(452,315)	(2.8)
Afschrijvingen	4,645,978	29.7	4,749,482	29.6	(103,504)	(2.2)
Personeelskosten	4,776,587	30.6	5,714,549	35.6	(937,962)	(16.4)
Bijzondere waardevermindering Haven Nikk	-	-	7,032,042	43.8	(7,032,042)	(100.0)
Overige bedrijfskosten	2,851,229	18.3	2,975,556	18.5	(124,327)	(4.2)
Som der bedrijfslasten	<u>12,273,794</u>	<u>78.6</u>	<u>20,471,629</u>	<u>127.4</u>	<u>(8,197,835)</u>	<u>(40.0)</u>
Resultaat vóór financiële baten en lasten	3,344,870	21.4	(4,400,650)	(27.4)	7,745,520	(176.0)
Financiële baten en lasten	<u>(1,235,930)</u>	<u>(7.9)</u>	<u>(1,225,760)</u>	<u>(7.6)</u>	<u>(10,170)</u>	<u>0.8</u>
Resultaat na financiële baten en lasten	2,108,940	13.5	(5,626,410)	(35.0)	7,735,350	(137.5)
Belasting over gewoon bedrijfsresultaat	-	-	-	-	-	-
Nettowinst	<u>2,108,940</u>	<u>13.5</u>	<u>(5,626,410)</u>	<u>(35.0)</u>	<u>7,735,350</u>	<u>(137.5)</u>

Algemeen

Uit bovenstaande opstelling blijkt dat ten opzichte van het voorgaande boekjaar in 2016 zowel de omzet als de totale bedrijfslasten zijn afgenomen. De afname van de omzet bedroeg USD 452,315 of te wel 2.8 procent en de afname van de bedrijfslasten bedroeg USD 8,197,835 gelijk aan 40.0 procent.

De financiële lasten namen toe met USD 10,170 of te wel 0.8 procent, resulterende per saldo in een last van USD 1,235,930. Deze ontwikkelingen van de componenten van de resultatenrekening hebben geresulteerd in een toeneming van het nettoresultaat met USD 7,735,350 of te wel 137.5 procent ten opzichte van het voorgaande boekjaar.

Bruto-omzet

De dienstverlening van de vennootschap gericht op import en export en landlordactiviteiten luidt voornamelijk in US-dollar. In het verslagjaar is er een reële bruto afneming van USD 452,315 of te wel 2.8 procent (2015: toename USD 489,361 of te wel 3.1 procent) gerealiseerd. In 2016 is er bij de opbrengstengroep 'verwerkingsheffing' een afname van USD 2,286,677 of te wel 26.2 procent, bij de groep 'verhuur van ruimten' was er een toename van USD 1,726,753 of te wel 33.9 procent, de groep 'liggelden' is op hetzelfde niveau gebleven, bij de groep 'koelcontaineropbrengsten' een afname van USD 17,464 of te wel 1.5 procent, bij de groep 'opbrengst uit levering water en electra' een toename van USD 10,790 of te wel 13.8 procent, bij de groep 'overige opbrengsten' een toename van USD 58,722 of te wel 48.4 procent en bij de groep 'Nickerie' bedroeg de toename USD 59,187 of te wel 82.5 procent.

Bedrijfslasten

De bedrijfslasten vertoonden in het verslagjaar in totaliteit een afname van USD 8,197,835 of te wel 40.0 procent (2015: toename van USD 2,147,271 of te wel 11.7 procent). De kostensoorten 'Afschrijvingen' vertoont een afname van USD 103,504, de kostensoort 'Personeelskosten' vertoont een afname van USD 937,962, de kostensoort 'Bijzondere waardevermindering Haven Nickerie' vertoont een afname van USD 7,032,042 de kostensoort 'Onderhoud en reparatie, gebouwen en infrastructuur' vertoont een toename van USD 97,044 de kostensoorten 'Voorziening debiteuren en Overige algemene kosten' vertonen een toename van USD 24,727 terwijl van de overige 14 kostensoorten 10 een afname vertonen van in totaal USD 389,451 en 4 kostensoorten een toename van in totaal USD 143,353.

Hierna volgt een gedetailleerder beeld van de ontwikkeling van de bedrijfslasten gespecificeerd naar diverse kostencategorieën.

Kostenontwikkeling 2016 ten opzichte van 2015:

	2016	2015	Mutatie	
	USD	USD	USD	%
Afschrijvingen	4,645,978	4,749,482	(103,504)	-2.2
Personeelskosten	4,776,587	5,714,549	(937,962)	-16.4
Bijzondere waardevermindering Haven Nickerie	-	7,032,042	(7,032,042)	-100.0
Overige bedrijfskosten:				
Onderhoud en reparatie gebouwen, terreinen en infrastructuur	1,109,678	1,012,634	97,044	9.6
Training, opleiding en seminars	145,680	194,796	(49,116)	-25.2
Elektra/water	363,645	307,552	56,093	18.2
Diensten en adviezen van derden	164,563	108,070	56,493	52.3
Huisvestingskosten	122,473	147,285	(24,812)	-16.8
Honorarium raad van commissarissen	38,363	78,289	(39,926)	-51.0
Gemeenschapsontwikkeling	47,867	211,993	(164,126)	-77.4
Kantoorkosten	86,244	110,395	(24,151)	-21.9
Aanhuur vaar en voertuigen	40,133	14,982	25,151	167.9
Reis en verblijfskosten	8,492	12,342	(3,850)	-31.2
Representatiekosten	20,528	33,457	(12,929)	-38.6
Communicatiekosten	33,975	60,220	(26,245)	-43.6
Advertenties en reclamekosten	31,744	59,415	(27,671)	-46.6
Transportkosten	24,027	40,652	(16,625)	-40.9
Accountantskosten	47,196	41,580	5,616	13.5
Voorziening debiteuren	291,841	252,450	39,391	15.6
Overige algemene kosten	274,780	289,444	(14,664)	-5.1
	<u>12,273,794</u>	<u>20,471,629</u>	<u>(8,197,835)</u>	<u>-40.0</u>

Onderstaand volgt een nadere uiteenzetting van deontwikkelingen van de diverse kostencategorieën.

Afschrijvingen

De afschrijvingslasten namen in 2016 met 2.2 procent of te wel USD 103,304 af van USD 4,749,482 naar USD 4,645,978 (2015: toename USD 52,164 of te wel 1.1 procent). De voornaamste verklaring voor deze lastendaling is het komen weg te vallen van de afschrijvingen van de Haven Nickerie in het verslagjaar voor een bedrag van USD 551,732 welke is afgevlakt door (deel) afschrijvingen voor een bedrag van USD 285,449 in het verslagjaar op de gereedgekomen projecten verbindingsweg Reefestation-Kade, het verharden van de Reefestation en de aanschaf van het gebouw en opstellen van Integra Marine & Freight Services. Op de projecten Haven Albina en de opslagplaatsen van lege containers fase 1+1a en 2 was in het vorige boekjaar geen vol jaar afgeschreven terwijl in het lopend boekjaar een vol jaar is afgeschreven hetgeen een last van USD 180,762 heeft veroorzaakt.

Personeelskosten

De post 'personeelskosten' vertoont in het verslagjaar ten opzichte van boekjaar 2015 een afname van USD 937.962 of te wel 16.4 procent (2015: toename USD 1,245,375 of te wel 27.9 procent). In het verslagjaar is er geen algemene CAO loon- en salarisverhoging toegekend. Er heeft slechts per 1 januari van het verslagjaar een verschuiving plaatsgevonden van de in het vorige boekjaar toegekende koerscompensatie van 3.5 procent naar de basislonen en salarissen.

De stijging van het kostencomponent 'lonen, salarissen, vakantietoelage, gratificaties en jubilea' met USD 70,522 werd gevormd door de toename van de posten primaire lonen en salarissen met USD 79,797, de vakantiegelden met USD 11,443, de gratificatie-uitkering met USD 10,283, de jubileumuitkering met USD 29,896 en de afname van de post koerscompensatie met USD 60,897.

Het kostencomponent overwerk nam af met een bedrag van USD 6,833.

De daling van het kostencomponent 'kostenvergoedingen en toelagen' met USD 56,937 werd gevormd door de afname van de posten kleding & schoeisel met USD 55,551, de vervoerskosten met USD 9,999, de toename van de posten ploegentoeslag met USD 1,792 en de kostenvergoeding met USD 6,821.

De daling van het kostencomponent sociale lasten inclusief pensioenkosten met USD 216,786 werd gevormd door de afname van de posten kinderbijslag met USD 1,086, de post pensioenkosten met USD 73,860, de post voorziening onderstand en gepensioneerd met USD 144,056 en de toename van de post ongevallen verzekering met USD 2,216.

De kostencomponenten medische kosten en overige personeelskosten namen af met respectievelijk USD 721,002 en USD 10,338. In het verslagjaar is slechts een bedrag van USD 22,255 aan de voorzieningen voor medische kosten en onderstandsuitkeringen toegevoegd (2015: toevoeging ca USD 905 duizend).

De gemiddelde personeelskosten bedroegen in 2016 USD 25,407 per persoon bij een gemiddelde bemensing van 188 personen (2015: USD 30,397 bij een gemiddeld aantal personeelsleden van 188 personen).

Overige bedrijfskosten

Deze kostenpost nam in het verslagjaar met USD 124,327 of te wel 4.2 procent af van USD 2,975,556 in 2015 naar USD 2,851,229 (2015: toename USD 1,401,265 of te wel 89.0 procent). Binnen deze kostengroep is er echter sprake van toename alsook afname van kostensoorten, waarbij de afname groter was. De afname van de kosten is toe te schrijven aan kostenbesparende maatregelen door de vennootschap, afname van ondersteunende activiteiten bij de projecten in uitvoering alsook de beïnvloeding als gevolg van de forse stijging van de wisselkoersverhouding tussen de USD en de SRD, waardoor SRD gebonden kosten voordelig zijn uitgevallen.

Onderstaand volgt een nadere uiteenzetting van de ontwikkelingen van de verschillende kostensoorten:

Onderhoud en reparatie gebouwen, terreinen en infrastructuur

Deze kostencategorie is in het verslagjaar ten opzichte van 2015 toegenomen met USD 97,044 of te wel 9.6 procent (2015: toename USD 1,796,866 of te wel 229,51 procent).

De (reguliere) onderhouds- en reparatie kosten namen in het verslagjaar af met USD 112,956 en de voorziening voor baggerwerkzaamheden voor de kade van het Nieuwe Haven Terminal in de Suriname rivier nam toe met USD 210,000.

De afname van de reguliere onderhouds- en reparatie kosten is voornamelijk toe te schrijven aan het komen weg te vallen van kosten van het voorgaande boekjaar voor een bedrag van USD 109,103 voor het ontmantelen van de zwarte peperloods voor een bedrag van USD 50,349, werkzaamheden betreffende de glasvezelkabel uitgevoerd door UCC voor een bedrag van USD 12,673, werkzaamheden uitgevoerd door Mijn Vermaak voor een bedrag van USD 17,000 en kosten voor een light tower, bebordingplan, poortbeveiliging voor een totaalbedrag van USD 29,081. In het verslagjaar was er wel sprake van een toename van de onderhoudswerkzaamheden uitgevoerd door NUB voor een bedrag van USD 42,718.

De vaste verplichtingen die SRD gebonden zijn zoals de huur voor mobiele toiletten, onderhoud beplanting e.d. zijn in het verslagjaar door de forse stijging van de wisselkoersverhouding tussen de USD en de SRD lager uitgevallen en hebben de toename van de onderhoudswerkzaamheden kunnen afgevlakken.

In het verslagjaar 2014 is er een aanvang gemaakt met het vormen van een voorziening voor baggerwerkzaamheden voor de kade van het Nieuwe Haven Terminal in de Suriname rivier. Deze voorziening bedraagt jaarlijks USD 130,000 en zou gedurende 5 jaren worden gevormd. Aangezien het stellig voornemen is om de baggerwerkzaamheden in het komende boekjaar vervroegd uit te voeren en het oorspronkelijk geschat bedrag van USD 650,000 is teruggebracht naar USD 600,000 is in het verslagjaar het restant bedrag van USD 340,000 aan de voorziening toegevoegd.

Voor onderhoud van infrastructuur, kade en emplacement wordt jaarlijks een bedrag van USD 503,061 opgenomen in een voorziening voor groot onderhoud en is gebaseerd op 1 procent van de projectkosten van de 1^e fase van het rehabilitatieproject.

Training, opleiding en seminars

Deze kostenpost is in het verslagjaar ten opzichte van 2015 afgenomen met USD 49,116 of te wel 25.2 procent (2015: afname USD 2,769 of te wel 1.4 procent). In het verslagjaar is de deelname van zowel lokale trainingen als buitenlandse deelname aan seminars, workshops e.d. minder geweest dan het voorgaande boekjaar. De afname in het verslagjaar van de lokale trainingen bedroeg USD 8,280 en van de buitenlandse participatie USD 40,835.

Electra en water

Deze kostenpost is in het verslagjaar ten opzichte van 2015 toegenomen met USD 56,093 of te wel 18.2 procent (2015: afname USD 27,446 of te wel 9.8 procent). In het verslagjaar is de post 'Electra' toegenomen met USD 58,514, hetgeen is toe te schrijven aan de aangepaste electratatief in het laatste kwartaal van 2015 en in mei 2016. De afname van de exportactiviteiten van koelcontainers en de forse stijging van de wisselkoersverhouding tussen de USD en de SRD hebben deze toename niet kunnen voorkomen.

De kostenpost 'water' bestaat uit normaal waterverbruik binnen het havencomplex en waterleveringen aan schepen. Het normaal waterverbruik nam af met USD 6,853 en is volledig toe te schrijven aan de forse stijging van de wisselkoersverhouding tussen de USD en de SRD in het verslagjaar ten opzichte van 2015. De waterleveringen aan schepen nam toe met USD 4,432 door de toename van leveringen van water aan schepen die onze haven hebben aangedaan. De kosten voor waterleveringen aan de schepen worden voor het brutobedrag doorbelast aan de scheepsagenten.

Diensten en adviezen van derden

De kostenpost 'Diensten en adviezen van derden' is in het verslagjaar ten opzichte van 2015 toegenomen met USD 56,493 of te wel 52.3 procent (2015: toename USD 21,682 of te wel 25.1 procent). De toename in het verslagjaar is voornamelijk toe te schrijven aan het aantrekken van het accountantskantoor ACB voor het opzetten van de Interne Controle afdeling voor een bedrag van USD 39,960, mevrouw Profijt als consultant van de afdeling Public relations voor een bedrag van USD 14,375 en de heer Samiran en het accountantskantoor BDO voor support van het xPort softwarepakket voor bedragen van respectievelijk USD 11,557 en USD 14,556. Door het komen weg te vallen van de kosten in het voorgaande boekjaar voor het inhuren van Neptune Maritime Consultancy voor de (her) calculatie van de opslagtarieven voor een bedrag van USD 13,900 en de betaling aan Mr. Kraag voor einddeclaratie's van de rechtszaken CSA, Coast Traders en Trailblazer voor een totaalbedrag van USD 12,646 is de toename in het verslagjaar enigszins afgevlakt.

Huisvestingskosten

Deze kostenpost is in het verslagjaar ten opzichte van 2015 afgenomen met USD 24,812 of te wel 16.8 procent (2015: afname USD 24,462 of te wel 19.9 procent). De afname in het verslagjaar is voornamelijk toe te schrijven aan het lager uitvallen van de SRD gebonden schoonmaakkosten van N.V. Wroko Okasi als gevolg van de forse stijging van de wisselkoersverhouding in het verslagjaar tussen de USD en de SRD.

Honorarium Raad van Commissarissen

Het honorarium van de Raad van Commissarissen is in het verslagjaar ten opzichte van 2015 afgenomen met USD 39,926 of te wel 51.0 procent (2015: afname USD 2,051 of te wel 2.6 procent) als gevolg van het teruggaan van het aantal raadsleden van 6 naar 5 in de maand november 2015 maar meer nog door de forse stijging in het verslagjaar van de wisselkoersverhouding tussen de USD en de SRD. In het verslagjaar is de onkostenvergoeding van de raadsleden aangepast.

Gemeenschapsontwikkeling

Deze kosten betreffen donaties en sponsoring aan de gemeenschap, alsmede het beleidsmatig ondersteunen van overheidsinstanties. Deze post is in het verslagjaar ten opzichte van 2015 afgenomen met USD 164,126 of te wel 77.4 procent (2015: toename USD 79,120 of te wel 59.6 procent). De afname is voornamelijk toe te schrijven aan het komen weg te vallen van kosten in het voorgaande boekjaar namelijk de schenking voor de bouw van een speeltuin te Moengo voor een bedrag van ca USD 102,000 en een boek in verband met de inauguratie van de President van de Republiek Suriname voor een bedrag van USD 30,000. Verder heeft de forse stijging van de wisselkoersverhouding tussen de USD en de SRD in het verslagjaar mede bijgedragen aan de afname.

Kantoorkosten

Deze kostenpost is in het verslagjaar ten opzichte van 2015 afgenomen met USD 24,151 of te wel 21.9 procent (2015: toename USD 13,412 of te wel 13.8 procent). De afname in het verslagjaar is voornamelijk toe te schrijven aan de forse stijging van de wisselkoersverhouding tussen de USD en de SRD en ook de beëindiging van de rechtsrelatie met Nettech voor support van het automatiserings-netwerksysteem.

Aanhuur vaar en voertuigen

Deze kostenpost is in het verslagjaar ten opzichte van 2015 toegenomen met USD 25,151 of te wel 167.9 procent (2015: afname USD 7,432 of te wel 33.2 procent). De toename in het verslagjaar is voornamelijk toe te schrijven aan de verhoogde ondersteuning voor het opruimen van met name waste door het bedrijf Oil Mop aan de tijdelijke offshore exploratie boringen activiteiten. Voor deze dienstverlening verdient de vennootschap minimaal 15 procent.

Reis- en verblijfskosten

Deze kostenpost is in het verslagjaar ten opzichte van 2015 afgenomen met USD 3,850 of te wel 31.2 procent (2015: afname USD 38,533 of te wel 75.7 procent). De afname is voornamelijk toe te schrijven aan het komen weg vallen van een bedrag van USD 10,672 in 2015 voor een bezoek aan de haven in Trinidad door een 5-man delegatie. Deze afname is in het verslagjaar afgevlakt met een totaalbedrag aan kosten van USD 6,822 voor werkbezoeken aan Haven Nickerie, detachering van een security medewerker en het bijwonen van onder andere raadsvergaderingen in Paramaribo door het raadslid de heer K. Donk.

Representatiekosten

Deze kostenpost is in het verslagjaar ten opzichte van 2015 afgenomen met USD 12,929 of te wel 38.6 procent (2015: toename USD 2,490 of te wel 8.0 procent). De afname in het verslagjaar is voornamelijk toe te schrijven door het komen weg te vallen van kosten voor drank en voeding bij de ingebruikname van de haven van Albina in 2015 en de forse stijging van de wisselkoersverhouding tussen de USD en de SRD.

Communicatiekosten

Deze kostenpost is in het verslagjaar ten opzichte van 2015 afgenomen met USD 26,245 of te wel 43.6 procent (2015: toename USD 14,845 of te wel 32.7 procent). De afname is voornamelijk toe te schrijven aan de forse stijging van de wisselkoersverhouding tussen de USD en de SRD.

Advertentie en reclamekosten

Deze kostenpost is in het verslagjaar ten opzichte van 2015 afgenomen met USD 27,671 of te wel 46.6 procent (2015: toename USD 25,735 of te wel 76.4 procent). De afname in het verslagjaar is voornamelijk toe te schrijven aan het komen weg te vallen van de aanschaf van een grote partij promomateriaal ten bedrage van USD 28,916 in 2015.

Transportkosten

Deze kostenpost is in het verslagjaar ten opzichte van 2015 afgenomen met USD 16,625 of te wel 40.9 procent (2015: afname USD 8,808 of te wel 17.8 procent). De afname in het verslagjaar is voornamelijk toe te schrijven aan de forse stijging van de wisselkoersverhouding tussen de USD en de SRD.

Accountantskosten

Deze kostenpost is in het verslagjaar ten opzichte van 2015 toegenomen met USD 5,616 of te wel 13.5 procent (2015: toename USD 5,400 of te wel 14.9 procent). De toename in het verslagjaar is voornamelijk toe te schrijven aan extra werkzaamheden ten behoeve van het finaliseren van de jaarrekening 2015.

Voorziening Debiteuren

Deze kostenpost is in het verslagjaar ten opzichte van 2015 toegenomen met USD 39,391 of te wel 15.6 procent (2015: afname USD 368,505 of te wel 59.3 procent). De toename in het verslagjaar is voornamelijk toe te schrijven aan het treffen van voorzieningen op de vorderingen van de Overheid voor verhuur van gebouwen en een extra voorziening op de vordering van Huang oil voor verhuur van terreinen welke enigszins is afgevlakt door het komen weg vallen van de in 2015 getroffen extra voorziening op de vordering van Basic imports inzake houtopslag op het Abattoirterrein.

Overige algemene kosten

Deze kostenpost is in het verslagjaar ten opzichte van 2015 afgenomen met USD 14,664 of te wel 5.1 procent (2015: afname USD 182,095 of te wel 38.6 procent). In het verslagjaar zijn in verband met het 45 jarig bestaan van de vennootschap een wandel- en trimloop en een receptie georganiseerd en ook een gedenkboek laten uitbrengen voor een totaalbedrag van USD 63,705. Verder is in het verslagjaar ook een crisiscontrol training gehouden voor een bedrag van USD 15,247. De afname is voornamelijk toe te schrijven aan het komen weg vallen van de kosten in 2015 voor de PMAC meeting voor een bedrag van USD 47,707, de opening van Haven Albina voor een bedrag van USD 9,629 en consultancy kosten van Rustwijk & Rustwijk en ACE consultancy voor een totaalbedrag van USD 49,948.

3. BESPREKING FINANCIËLE POSITIE

3.1 Algemeen

In paragraaf 3.2 wordt de financiële positie per einde boekjaar besproken aan de hand van een analyse van het netto werkkapitaal per balansdatum en de herkomst en besteding der middelen. De liquiditeits- en solvabiliteitspositie alsook de ontwikkeling daarvan worden in de paragraaf 3.3 besproken.

Bij het beoordelen van de financiële positie, met name de liquiditeit moet mede in aanmerking worden genomen de invloed daarop van de investeringen in de Haven te Paramaribo, de Haven in Nieuw Nickerie en de Haven in Albina. De Haven in Paramaribo is door tussenkomst van de Overheid gefinancierd met schenkingsmiddelen van de Europese Gemeenschap, de Haven van Nickerie door de Islamic Development Bank en de Haven in Albina met nagenoeg eigen middelen. Doordat de eerstgenoemde haven goede resultaten oplevert en er geen rente of aflossingen behoeven te worden betaald ontstaat uit de winst en de afschrijvingen een zeer comfortabele cashflow. Het Havenbedrijf heeft evenwel de modaliteit aanvaard voldoende middelen opzij te leggen, c.q. te reserveren voor groot onderhoud van de haven en de opbouw van een investeringsfonds om op langere termijn belangrijke vervangingen te financieren. Vooralsnog is de cashflow gebruikt voor het doen van aflossingen op bankleningen, aannemerskredieten, de bouw van de Haven in Albina en herinvesteringen. Verwachtbaar is echter, onder de conditie dat de lopende investeringen voldoende cashflow opleveren, dat als de leningen/kredieten zijn afgelost en de investeringen afnemen en er uit de afschrijvingen een liquiditeits massa zal ontstaan die in een investeringsfonds zal moeten worden belegd. Op langere termijn dient dus rekening te worden gehouden met vervangingsinvesteringen, verdere modernisering en uitbouw van de haven. Anderzijds is een bedreiging van de cashflow in de haven te Nieuw Nickerie voor walfaciliteiten en baggerwerkzaamheden geschat op ca USD 10 miljoen om deze werkbaar te maken, terwijl de toereikendheid van de terugverdien capaciteit onzeker is. Zowel een mogelijke verlieslatende positie als het moeten betalen van de rente en aflossingen bedreigen de liquiditeit. Hierbij wordt de kanttekening geplaatst dat de investeringen in Nieuw Nickerie meer moeten worden gezien als een investering uit hoofde van ontwikkeling van het district, dan als een cashcow voor het Havenbedrijf. Er zal dan ook naar een oplossing moeten worden gezocht die het ontstaan van kruissubsidiëring voorkomt, zowel in de sfeer van exploitatie als van financiering.

3.2 Financiële positie

Netto werkkapitaal

In het volgende overzicht wordt de financiële positie besproken per 31 december 2016. Dit overzicht richt zich in het bijzonder op de samenstelling van het beschikbare kapitaal voor de financiering van de vlottende middelen. De onderstaande gegevens zijn ontleend aan de balans zoals opgenomen in bijlage 1 bij dit rapport.

	USD	USD
Op lange termijn		
-beschikbaar		
Eigen Vermogen	72,694,768	70,585,828
Voorzieningen	8,311,302	7,591,403
Langlopende schulden	49,027,540	42,356,895
Totaal beschikbare middelen lange termijn (A)	130,033,610	120,534,126
-vastgelegd		
Immateriële en materiële vaste activa	139,460,316	128,671,932
Financiële vast activa	3,454	3,541
Totaal vastgelegde middelen lange termijn (B)	139,463,770	128,675,473
Netto werkkapitaal (C=A-B)	(9,430,160)	(8,141,347)
Op korte termijn		
-beschikbaar		
Overige schulden	18,008,039	16,285,213
Totaal beschikbare middelen korte termijn (D)	18,008,039	16,285,213
-aanwending		
Handelsdebiteuren	2,445,127	3,075,536
Overige vorderingen	1,628,653	1,585,978
Totaal aangewende middelen korte termijn (E)	4,073,780	4,661,514
Beschikbare liquide middelen (F=C+D-E)	4,504,099	3,482,352

Het netto werkkapitaal van de vennootschap vertoont ultimo het verslagjaar ten opzichte van de stand per eind 2015 een afname. Zowel de lange termijn middelen alsook de lange termijn besteding vertonen een toename per jaareind 2016. De stijging van de beschikbare fondsen op lange termijn ten opzichte van de langlopende investeringen is kleiner en heeft geleid tot een afneming van het werkkapitaal met USD 1,288,813 (2015: afneming USD 5,157,637). De beschikbare middelen op korte termijn zijn ten opzichte van het vorige jaar toegenomen, terwijl het beslag daarop niet evenredig meegroeide, waardoor de liquide middelen met USD 1,021,747 (2015: afgenomen USD 2,587,579) zijn toegenomen.

N.V. Havenbeheer Suriname Interne Jaarrekening 2016

Herkomst en besteding der middelen

Het verloop van de financiële middelen gedurende 2016 resulterende in een liquiditeitstoename van USD 1,021,747 en wordt met behulp van de onderstaande 'staat van herkomst en besteding der middelen' geïllustreerd. De onderhavige gegevens zijn ontleend aan de balans en resultatenrekening zoals opgenomen in de bijlagen 1 tot en met 4 bij dit rapport.

Staat van herkomst en besteding van middelen		2016	2015
		USD	USD
Herkomst lange termijn middelen			
Nettowinst		2,108,940	(5,626,410)
Afschrijving immateriële en materiële vaste activa		4,645,978	4,749,482
Bijzondere waardevermindering Haven Nickerie		-	7,032,042
Voorzieningen		719,899	1,452,465
Toeneming algemeen reservefonds		-	-
Toeneming langlopende schulden		6,670,645	9,401,144
Afneming langlopende vorderingen		87	313
Herkomst lange termijn middelen	(A)	14,145,549	17,009,036
Besteding lange termijn middelen			
Toeneming langlopende vorderingen			
Netto-investering materiële vaste activa		15,434,362	22,166,673
Besteding lange termijn middelen	(B)	15,434,362	22,166,673
Mutatie werkkapitaal	(C=A-B)	(1,288,813)	(5,157,637)
Herkomst korte termijn middelen			
Toeneming overige schulden korte termijn		1,722,826	3,834,730
Afneming handelsdebiteuren		-	-
Afneming overige vorderingen		-	-
Herkomst korte termijn middelen	(D)	1,722,826	3,834,730
Besteding korte termijn middelen			
Toeneming handelsdebiteuren		(630,409)	491,982
Toeneming overige vorderingen		42,675	772,690
Besteding korte termijn middelen	(E)	(587,734)	1,264,672
Mutatie beschikbare middelen	(F=C+D-E)	1,021,747	(2,587,579)

Uit bovenstaande overzicht blijkt dat er sprake is van een liquiditeittoename mede door een positieve cash flow van USD 7,474,817 (2015: USD 7,607,579 (netto winst plus afschrijvingen plus langlopende voorzieningen) en dat er ook geen winstuitkeringen zijn gedaan. Het op lange termijn beschikbaar gekomen bedrag werd volledig aangewend voor het doen van investeringen, ter vergelijking groot USD 15,434,362 en bleek voldoende te zijn waardoor er geen beslag werd gelegd op de bestaande middelen ondanks dat de kortlopende schulden sterker toenamen dan de vorderingen.

3.3 Liquiditeit en solvabiliteit

In de volgende twee overzichten wordt de liquiditeitspositie per einde boekjaar weergegeven met behulp van het werkkapitaal en een liquiditeitsratio.

Per balansdatum geeft de ondernemingsliquiditeit het volgende beeld weer:

	2016 USD	2015 USD
Vlottende activa		
Vorderingen	2,445,127	3,075,536
Overige vorderingen	1,628,653	1,585,978
Liquide middelen	4,504,099	3,482,352
Bruto-vlottend actief (A)	8,577,879	8,143,866
Af: kortlopende schulden (B)	(18,008,039)	(16,285,213)
Netto-vlottend actief (C=A-B)	<u>(9,430,160)</u>	<u>(8,141,347)</u>
 <i>Current ratio</i>	 0.48	 0.50

De liquiditeitspositie kan beter worden begrepen bij een nadere analyse van de schulden op korte termijn. Hiertoe wordt het onderstaande overzicht gegeven:

	<u>2016</u> USD	<u>2015</u> USD
Diverse Schulden	4,632,831	3,887,976
Verplichtingen inzake lopende projecten	715,610	721,746
Verplichtingen baggerproject	-	-
Kortlopend deel langlopende schulden		
projectfinanciering	12,659,598	11,675,491
	<u>18,008,039</u>	<u>16,285,213</u>

Ten opzichte van het vorige boekjaar vertoonde zowel het bruto vlottend actief als de kortlopende schulden een toename, waarbij het vlottend actief een relatieve stijging van ca. 5 procent (2015: daling ca.14 procent) vertoont. De vlottende schulden vertoonden een relatieve stijging van ca.11 procent (2015: toename ca. 31 procent). De kortlopende schulden namen in het verslagjaar toe met USD 1,722,826 (2015: toename USD 3,834,730).

De diverse schulden -nog te betalen kosten op korte termijn-vertoonde een stijging van USD 744,855 (2015: toename USD 1095,943) inclusief de toename van de te betalen rentekosten op de langlopende leningen van de Republiek Suriname/Islamic Development Bank voor een totaal bedrag van USD 530,789 (2015: USD 609,103) een toename van de overige schulden van USD 214,066 (2015: toename USD 486,840) en het binnen 1 jaar af te lossen deel van de langlopende schulden met USD 984,107 steeg (2015: USD 2,075,988). De overige verplichtingen inzake projecten zijn afgenomen met USD 6,136. Uit deze analyse blijkt dat de liquiditeit op korte termijn in zeer geringe mate betrekking heeft op de dagelijkse gang van zaken, maar meer op de afwikkeling van projectfinanciering.

De currentratio per jaareind 2016 vertoonde een negatieve groei van 2 procent (2015: negatief 26 procent) van 50 naar 48 procent. In het licht van bovenstaande analyse geeft deze ratio evenwel niet voldoende zicht op de liquiditeit, omdat deze meer is gebaseerd op de veronderstelling dat schulden worden afgelost uit de omloop van de kortlopende bezittingen, zoals debiteuren.

Gezien een belangrijk deel van de kortlopende schulden de projecten betreft is het vooral de cashflow ofwel de winstgevendheid die de liquiditeit van de vennootschap bepaalt. Anderzijds is het gewenst dat de opbrengsten zeer snel in kaswaarden worden omgezet. Een belangrijke indicator voor de liquiditeit van het bedrijf moet derhalve meer worden gezocht in de debtcapacity, bijvoorbeeld de ontwikkeling van de cashflow ten opzichte van de langlopende verplichtingen inclusief het kortlopend deel. Ultimo 2015 bedroeg de cashflow 14 procent van genoemde schulden en ultimo 2016 12 procent. Er is sprake van een verslechtering.

Solvabiliteit

In de afgelopen jaren vertoont de ontwikkeling van het eigen en vreemd vermogen in relatie tot het totaal vermogen van de vennootschap het onderstaande beeld. In het verslagjaar is het eigen vermogen ten opzichte van voorgaand boekjaar met USD 2,108,740 of te wel 3.0 procent toegenomen (2015: USD 5.6 miljoen afname, 2014: USD 4.2 miljoen toename 2013: USD 1.1 miljoen, 2012: USD 1.7 miljoen, 2011: USD 7.1 miljoen, 2010: USD 9.2 miljoen, 2009: USD 17.0 miljoen, 2008: USD 14.4 miljoen en 2007: USD 14.7 miljoen). Het vreemd vermogen ultimo 2016 is toegenomen met USD 9,113,370 of te wel 13.8 procent (2015: toename USD 14,688,339 of te wel 28.5 procent). Er heeft een verschuiving van 2.5 procent plaatsgevonden van het eigen vermogen naar het vreemd vermogen met het gevolg dat het aandeel van het eigen vermogen met 2.5 procent is afgenomen en het vreemd vermogen met 2.5 procent is toegenomen in het totaal vermogen.

	2016		2015	
	USD	%	USD	%
Eigen vermogen	72,694,768	49.1	70,585,828	51.6
Voorzieningen	8,311,302	5.6	7,591,403	5.5
Langlopende schulden	49,027,540	33.1	42,356,895	31.0
Kortlopende schulden	18,008,039	12.2	16,285,213	11.9
Vreemd vermogen	75,346,881	50.9	66,233,511	48.4
Totaal vermogen	148,041,649	100	136,819,339	100

Indien uit bovenaangegeven standen per ultimo boekjaar een andere solvabiliteitsindicator wordt afgeleid, dan geeft de ontwikkeling van het eigen vermogen in relatie tot het vreemd vermogen het volgende beeld weer:

	<u>2016</u>	<u>2015</u>
<i>Eigen vermogen/vreemd vermogen</i>	<u>0,96</u>	<u>1,07</u>

Uit de bovenstaande financiële analyse blijkt dat zowel de liquiditeitspositie als de solvabiliteit van de vennootschap zijn achteruitgegaan ten opzichte van voorgaand boekjaar. De cash flow ten opzichte van de langlopende schulden laat een verslechterende ontwikkeling zien. Hierbij kan worden aangetekend dat de volledige nettowinst over het boekjaar 2016 in het eigen vermogen is verwerkt. Tenslotte kan worden aangetekend dat gelet op het lage rendement, de nettowinst ultimo van het boekjaar positief 1.6 procent (2015: negatief 4.7 procent) bedroeg van het netto op lange termijn geïnvesteerd vermogen, de winstgevendheid bij een meer intensieve benutting van de beschikbare capaciteit verder kan en zal moeten verbeteren.

4. FISCALE POSITIE

Vanwege verrekening van de winst met compensabele verliezen is over het boekjaar geen inkomstenbelasting verschuldigd. Het fiscale verlies over 2014 en 2015 is gedurende 7 jaar verrekenbaar met toekomstige winsten.

<u>Boek-</u> <u>Jaar</u>	<u>Fiscaal</u> <u>belastbaar bedra</u>	<u>Tarief</u>	<u>Voorziening</u>	<u>Betalingen</u>		<u>Saldo voorziening</u>	
	USD	%	USD	<u>2016</u> USD	<u>t/m 2016</u> USD	<u>2016</u> USD	<u>2015</u> USD
1981-2003			1,330,808	-	1,334,971	(4,163)	(4,163)
2004	645,099	36	232,236	-	232,236	-	-
2005	610,367	36	219,732	-	219,732	-	-
2006	329,600	36	118,656	-	232,292	(113,636)	(113,636)
2007	(250,830)	36	-	-	-	-	-
2008	(117,460)	36	-	-	-	-	-
2009	(31,414)	36	-	-	-	-	-
2010	1,436,939	36	517,298	-	517,298	-	-
2011	1,469,682	36	529,085	-	751,052	(221,967)	(221,967)
2012	2,706,296	36	974,267	-	974,267	-	-
2013	1,754,669	36	631,681	-	695,044	(63,363)	(63,363)
2014	(4,179,054)	36	-	-	145,904	(145,904)	(145,904)
2015	(5,626,410)	36	-	-	634,697	(634,697)	(634,697)
2016	2,108,940	36	-	-	-	-	-
			<u>4,553,763</u>	-	<u>5,737,493</u>	<u>(1,183,730)</u>	<u>(1,183,730)</u>

De opbouw van de te vorderen inkomstenbelasting ultimo 2016 ziet er als volgt uit:

Deze post regardeert alleen de voorziening voor inkomstenbelasting voor lichamen; de overige verplichtingen aan de fiscus zijn onder het hoofd 'overige schulden' opgenomen. Het inkomstenbelasting tarief voor 2016 bedraagt 36 procent (2015: idem).

Per ultimo boekjaar heeft de vennootschap per saldo een vordering op de fiscus voor een bedrag van USD 1,183,730 (2015: vordering USD 1,183,730) zijnde de vorderingen op de fiscus welke zijn ontstaan doordat er over de boekjaren 2003, 2006, 2011, 2013, 2014 en 2015 op basis van de voorlopige aangifte van inkomstenbelasting meer is afgedragen dan de finale verplichting. De vordering over 2003 bedraagt USD 4,163, over 2006 USD 113,636, over 2011 USD 221,967, over 2013 USD 63,363, over 2014 USD 145,904 en over 2015 USD 634,697. De vennootschap heeft van de fiscus aanslagen ontvangen met betrekking tot de boekjaren 1994 tot en met 2001 welke afwijken van de in de jaarrekening opgenomen voorziening over deze boekjaren.

Deze vordering is opgenomen onder de post overige vorderingen.

Bijlage 1

bij rapport d.d. 1 april 2017

	31 December 2016		31 December 2015	
	USD	USD	USD	USD
Eigen vermogen				
Geplaatst en gestort kapitaal	9,038		9,038	
Algemeen reservefonds	80,804,042		80,382,254	
Onverdeeld resultaat voorgaande boekjaren	-9,805,464		-4,179,054	
Resultaat boekjaar	<u>1,687,152</u>		<u>-5,626,410</u>	
		72,694,768		70,585,828
Voorzieningen		8,311,302		7,591,403
Langlopende schulden		49,027,540		42,356,895
Kortlopende schulden		18,008,039		16,285,213
		<u>148,041,649</u>		<u>136,819,339</u>

Bijlage 2

bij rapport d.d. 1 april 2017

WINST- EN VERLIESREKENING OVER 2016

	<u>2016</u> USD	<u>2015</u> USD
Bruto-omzet	15,618,664	16,070,979
Afschrijvingen	4,645,978	4,749,482
Personeelskosten	4,776,587	5,714,549
Bijzondere waardevermindering Haven Nickerie		7,032,042
Overige bedrijfskosten	<u>2,851,229</u>	<u>2,975,556</u>
Som der bedrijfslasten	12,273,794	20,471,629
Resultaat vóór financiële baten en lasten	3,344,870	-4,400,650
Financiële baten en (lasten)	-1,235,930	-1,225,760
Resultaat na financiële baten en lasten	2,108,940	-5,626,410
Belasting over gewoon bedrijfsresultaat	-	-
Nettowinst	<u>2,108,940</u>	<u>-5,626,410</u>

Bijlage 3

bij rapport d.d. 1 april 2017

KASSTROOMOVERZICHT OVER 2016

Het verloop van de financiële middelen gedurende 2016 kan worden geïllustreerd met behulp van het onderstaande kasstroomoverzicht dat via indirecte methode is opgesteld:

	<u>2016</u> USD	<u>2015</u> USD
Kasstroom uit operationele activiteiten		
Nettowinst	2,108,940	-5,626,410
Bijzondere waardevermindering Haven Nickerie	-	7,032,042
Afschrijvingen	<u>4,645,978</u>	<u>4,749,482</u>
	6,754,918	6,155,114
Voorzieningen	<u>719,899</u>	<u>1,452,465</u>
Cash flow	7,474,817	7,607,579
(Toeneming)/afnemings handelsvorderingen	630,409	-491,982
(Toeneming)/afnemings overige vorderingen	-42,675	-772,690
Toeneming overige schulden	<u>1,722,826</u>	<u>3,834,730</u>
	19,785,377	10,177,637
 Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
Netto-investeringen in materiële vaste activa	<u>-15,434,362</u>	<u>-22,166,673</u>
	-5,648,985	-11,989,036
 Kasstroom uit financieringsactiviteiten		
(Toeneming)/afnemings langlopende vorderingen	87	313
 Toeneming langlopende schulden	<u>6,670,645</u>	<u>9,401,144</u>
	1,021,747	9,401,457
 Netto kasstroom	 1,021,747	 -2,587,579
Saldo liquide middelen voorgaand boekjaar	<u>3,482,352</u>	<u>6,069,931</u>
Saldo liquide middelen boekjaar	<u>4,504,099</u>	<u>3,482,352</u>

TOELICHTING GRONDSLAGEN BALANS EN WINST- EN VERLIESREKENING

ALGEMENE GRONDSLAGEN

ALGEMENE TOELICHTING

Oprichting en activiteiten

N.V. Havenbeheer Suriname werd opgericht op 11 november 1971. N.V. Havenbeheer Suriname is verantwoordelijk voor het beheer van de Nieuwe Haven (Haven van Paramaribo), de oliesteiger en de haven van Nieuw Nickerie.

N.V. Havenbeheer Suriname is de "landlord" die voorziet in haveninfrastructuur, regelgeving en voldoet aan internationale normen. De verwerking van lading is een exclusieve activiteit van particuliere terminal operators. Zoals uiteengezet in de statuten, opereert N.V. Havenbeheer Suriname alleen op het gebied van de "droge" haveninfrastructuur.

Belangrijkste taken en dienstverlening

- Het leveren van kwalitatief hoogstaande diensten en het creëren van een ondernemingsvriendelijk klimaat binnen het havengebied.
- Zorgdragen voor de constructie en het onderhoud van haveninfrastructuur.
- Het garanderen van een veilig, vlot en milieu-verantwoord beheer van het vervoer van lading binnen het havengebied.
- Voorzien in kade-infrastructuur.
- Terminal verhuur.
- Bunkerdiensten (brandstof en drinkwater).
- Verwerking van scheepsafval.
- Reeferfaciliteiten (119 reefer plugs).
- Verhuur van terreinen en kantoorruimte.

Gebruik van schattingen

Voor het maken van deze jaarrekening zijn schattingen, aannames en veronderstellingen gehanteerd die van invloed zijn op verantwoorde bedragen en op de niet in de balans opgenomen verplichtingen. Dit betreft in het bijzonder de gebruiksduren van de materiële vaste activa, bijzondere waardeverminderingen van activa en de omvang van voorzieningen. De schattingen, aannames en veronderstellingen die zijn gemaakt, zijn gebaseerd op marktgegevens, kennis, ervaring uit het verleden en andere factoren die onder de gegeven omstandigheden als redelijk worden beschouwd.

De werkelijke resultaten kunnen echter afwijken van de gemaakte schattingen. Schattingen, aannames en veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Schattingswijzigingen worden verwerkt in de periode waarin de schattingen worden herzien indien de wijzigingen alleen op deze periode betrekking hebben. Voor zover de schattingswijziging betrekking heeft op toekomstige perioden vindt wijziging prospectief plaats in de hiervoor relevante perioden. Eventuele bijzonderheden ten aanzien van schattingen, aannames en veronderstellingen zijn hierna opgenomen bij de toelichting van de resultaat- en balansposten.

Alle activa en passiva zijn opgenomen tegen de nominale waarde, tenzij in navolgende toelichting anders is vermeld. In de winst- en verliesrekening worden baten en lasten verantwoord welke gedurende het boekjaar uit de bedrijfsactiviteiten voortvloeien.

Toegepaste standaarden en continuïteit

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met algemeen aanvaarde grondslagen van financiële verslaggeving, uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

GRONDSLAG VALUTA-OMREKENING IN DE USD-ADMINISTRATIE

Vreemde valuta posten in de USD- administratie, waaronder de Surinaamse Dollar, de EURO en de Islamic Dinar (ID) worden ultimo verslagjaar omgerekend tegen de daarvoor geldende voorschriften en/of wisselkoersnotering van de Centrale Bank van Suriname. Transacties in vreemde valuta gedurende het boekjaar worden afgerekend tegen de op dat moment geldende wisselkoers. Ultimo 2016 is de omrekeningskoers voor de SRD en Euro volgens de Centrale Bank van Suriname voor: SRD 7.485 = USD 1 en EURO 1 = USD 1.0541 en ID 1 = USD 1.34433 (2015: SRD 4.04 = USD 1 en EURO 1 = USD 1.0887 en ID = USD 1.38573).

Voor een deel van de (langlopende) schulden in SRD en ID is vanaf ultimo 2011 de omrekeningskoers gehandhaafd voor de SRD op 2.78 en voor de ID vanaf ultimo 2013 op 1.54 waarbij koersresultaten worden verwerkt op het moment dat aflossingen plaatsvinden gedurende de looptijd van de lening. Deze koersresultaten van het SRD gedeelte worden onder de rentelasten opgenomen, terwijl van het ID gedeelte onder de post koersverschillen worden opgenomen.

Onderstaand volgt een nadere uiteenzetting van de grondslagen.

VERGELIJKENDE CIJFERS

Voor zover de wijze van rubricering over 2016 afwijkt van die van 2015 zijn de ter vergelijking opgenomen cijfers aangepast. Eventuele herrubricering heeft geen effect op het resultaat gehad.

GRONDSLAGEN VAN BALANSWAARDERING

Immateriële vaste activa

De post 'immateriële vaste activa' betreft de geschatte gekapitaliseerde erfpachtcanon van het bij oprichting in erfpacht verkregen terrein, groot 60.5 ha. Op de geschatte gekapitaliseerde erfpachtcanon wordt afgeschreven over de looptijd van het recht van erfpacht, d.i. 75 jaar.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa werden wat betreft de infrastructuur en de gebouwen deels gewaardeerd tegen actuele waarde en deels tegen de kostprijs verminderd met cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen. De kostprijs bestaat uit de verkrijgings- en vervaardigingsprijs en overige kosten om de activa op hun plaats en in staat te krijgen voor het beoogde gebruik.

Bijlage 4 (vervolg)

bij rapport d.d. 1 april 2017

Op materiële vaste activa in uitvoering (onderhanden investeringen) wordt niet afgeschreven. Ultimo verslagjaar is de resterende boekwaarde gebaseerd op de kostprijs. De overige materiële vaste activa worden ook tegen de kostprijs gewaardeerd.

Jaarlijks wordt de historische verkrijgingprijs verminderd met de afschrijvingen volgens de lineaire methode gebaseerd op de verwachte economische levensduur. Bij de berekening van de afschrijvingen wordt geen rekening gehouden met restwaarden van de activa. De afschrijvingstermijnen zijn in hoofdlijnen als volgt bepaald per activagroep:

Activagroep	<u>Infrastructuur</u>	<u>Gebouwen en opstallen</u>	<u>Vervoermiddelen</u>	<u>Bedrijfsmiddelen</u>
Afschrijvingstermijn	30-40 jaar	20-30 jaar	3-5 jaar	2-5 jaar

Het bedrijfsterrein groot 60,5 ha, waarvoor het recht van erfpacht is verkregen bij de oprichting van de vennootschap, is niet geactiveerd. Over de grondwaarde van de verkregen danwel verworven terreinen, wordt niet afgeschreven, behoudens de met de verkrijging of verwerving samenhangende kosten waaronder notariële kosten.

Financiële vaste activa

Onder deze post worden verwerkt de aan het personeel verstrekte lange termijn kredieten alsook andere langlopende vorderingen op derden. De vorderingen zijn opgenomen tegen de nominale waarde.

Vorderingen

De vorderingen betreffen kortlopende vorderingen en worden opgenomen tegen de nominale waarde. Wat betreft de vorderingen op handelsdebiteuren en overige vorderingen wordt rekening gehouden met een mogelijke deconfiture en wordt een voorziening terzake gevormd uitgaande van honderd procent van vorderingen ouder dan een jaar.

Liquide middelen

Deze betreffen kastegoeden en direct opeisbare banktegoeden die tegen de nominale waarde worden opgenomen.

Algemeen reservefonds

Deze post betreft een statutaire bepaling en muteert in principe jaarlijks op basis van een twintig procent dotatie van de nettowinst per boekjaar. In geval van een negatief resultaat per boekjaar vindt er geen dotatie plaats. Overigens heeft de post ook het karakter van een algemene reserve, omdat er ook andere vermogensmutaties op worden geboekt zoals schenkingsmiddelen van internationale donoren.

Onverdeeld resultaat boekjaar

Deze post heeft betrekking op het nog nader te bestemmen resultaat door de Algemene Vergadering van Aandeelhouders over het verslagjaar. In geval van negatieve resultaten worden deze separaat tot uiting gebracht als te verrekenen verliezen totdat de Algemene Vergadering van Aandeelhouders een formeel besluit daarover heeft genomen.

Voorzieningen (algemeen)

De onder deze post opgenomen voorzieningen zijn langlopend van aard. De toevoegingen aan de voorzieningen betreffen een toerekening aan het verslagjaar van in de toekomst te verwachten uitgaven en hebben wat betreft de infrastructuur een egalisatiekarakter. De voorzieningen pensioenverplichting, de medische kosten en onderstandsuitkeringen zijn tegen de contante waarde gewaardeerd en de overige voorzieningen zijn opgenomen tegen de nominale waarde.

Voorzieningen

Voorziening voor medische kosten

Deze voorziening betreft medische kosten na pensionering van werknemers en is ontleend aan de rechten zoals opgenomen in de collectieve arbeidsovereenkomst tussen de vennootschap en haar personeel. De vorming van deze voorziening is gebaseerd op actuariële grondslagen en de daarbij gehanteerde veronderstellingen en de geldende regels voortvloeiende uit de collectieve arbeidsovereenkomst.

Voorziening voor onderstandsuitkering gepensioneerden

De voorziening voor onderstandsuitkering gepensioneerden betreft een reservering voor gepensioneerden, die als gevolg van door inflatie uitgeholde koopkracht een onderstand ontvangen. De voorziening wordt actuariael bepaald.

Voorziening voor baggerwerkzaamheden, onderhoud infrastructuur en kade

Deze voorziening is bedoeld als kostenegalisatie gebaseerd op kostenramingen voor baggerwerkzaamheden, achterstallig onderhoud van infrastructuur en kade en is opgenomen tegen de nominale waarde.

Langlopende schulden

Deze betreffen schulden waarvan de aflossingsverplichting, geheel of ten dele, niet in het komende boekjaar vervalt. Termijnen die binnen een jaar vervallen worden onder kortlopende schulden opgenomen. De schulden worden voor de nominale waarde opgenomen.

Kortlopende schulden

Deze obligo's betreffen verplichtingen met een looptijd van in principe korter dan een jaar en worden tegen de nominale waarde opgenomen.

GRONDSLAGEN VAN RESULTAATBEPALING

Bruto-omzet

Onder bruto-omzet wordt verstaan de opbrengst uit geleverde diensten aan derden betreffende verhuur van ruimten en andere vormen van dienstverlening gelieerd aan de aard van het bedrijf. De opbrengsten worden verantwoord in het jaar waarin de diensten zijn verricht.

Kosten en lasten

De kosten worden bepaald met inachtneming van de hiervoor reeds genoemde grondslagen van waardering en toegerekend aan het boekjaar waarop die betrekking hebben. De lasten worden evenzo verantwoord in het jaar waarop die betrekking hebben.

Financiële baten en lasten

Deze post regardeert primair interestbaten en -lasten en andere bankkosten en koersresultaten uithoofde van herwaarderingen van vreemde valutapositities in de USD-administratie.

Belastingen

De belastingen worden berekend op basis van het verantwoorde resultaat, rekeninghoudend met fiscaal vrijgestelde posten respectievelijk met fiscaal geheel of gedeeltelijk niet-aftrekbare kosten en op basis van het in het verslagjaar geldende belastingtarief. Belastingverschillen wegens fiscaal tijdelijk afwijkende behandeling van posten van de jaarrekening worden ten gunste of ten laste gebracht van de post 'voorziening voor latentebelastingverplichtingen'.

Uitgestelde belastingvorderingen worden opgenomen voor alle verrekenbare tijdelijke verschillen, onbenutte fiscale faciliteiten en onbenutte fiscale verliezen, voor zover het waarschijnlijk is dat er fiscale winst beschikbaar zal zijn waarmee het verrekenbare tijdelijke verschil kan worden verrekend, en de verrekenbare tijdelijke verschillen, onbenutte fiscale faciliteiten en onbenutte fiscale verliezen kunnen worden aangewend.

GRONDSLAGEN VOOR DE OPSTELLING VAN HET KASTROOMOVERZICHT

Het kasstroomoverzicht wordt opgesteld volgens de indirecte methode. Bij de indirecte methode wordt de kasstroom uit operationele activiteiten afgeleid uit het resultaat. Daartoe wordt het gerapporteerde resultaat aangepast voor:

- Posten van de winst- en verliesrekening die geen invloed hebben op de ontvangsten en uitgaven in dezelfde periode (bijvoorbeeld afschrijvingen, toevoegingen aan voorzieningen);
- Mutaties in voorzieningen, overlopende posten, handelsdebiteuren, handelscrediteuren (bijvoorbeeld de uitgaven welke ten laste zijn gebracht van voorzieningen);
- Posten van de winst- en verliesrekeningen waarvan de samenhangende ontvangsten en uitgaven geen deel uitmaken van de operationele activiteiten (bijvoorbeeld een boekwinst op des-investeringen).

De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit liquide middelen.

Bijlage 4.1

bij rapport d.d. 1 april 2017

TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER

Immateriële vaste activa

Deze post betreft de geschatte gekapitaliseerde erfpachtcanon van het bij oprichting in erfpacht verkregen terrein, groot 60.5 ha. Op deze geschatte waarde wordt over de looptijd van het recht van erfpacht in ca 75 jaar afgeschreven. De resterende looptijd ultimo 2016 na afschrijving over het verslagjaar bedraagt 30 jaar.

De samenstelling van de immateriële vaste activa is als volgt:

	2016	2015
	USD	USD
Gekapitaliseerde erfpachtscanon	1,644	1,699
	<u>1,644</u>	<u>1,699</u>

Het verloop van de immateriële vaste activa is als volgt:

	Aansch.w. 1-1-2016	Invest. 2016	Aansch.w. 31-12-2016	Afschr. 2016	Cum.afschr. 31-12-2016	Boekw. 31-12-2016	Boekw. 31-12-2015
	USD	USD	USD	USD	USD	USD	USD
Gekap. erf- pachtscanon	4,120		4,120	55	2,476	1,644	1,699
	<u>4,120</u>	-	<u>4,120</u>	<u>55</u>	<u>2,476</u>	<u>1,644</u>	<u>1,699</u>

Materiële vaste activa

De samenstelling van de materiële vaste activa is als volgt:

	2016	2015
	USD	USD
Terreinen	479,900	479,900
Infrastructuur (incl. waardevermindering)	103,511,613	91,353,567
Gebouwen en opstallen	6,458,053	6,228,293
Vervoermiddelen	184,956	93,515
Inventarissen	332,782	387,402
Machines	40,091	68,642
	<u>111,007,395</u>	<u>98,611,319</u>
Onderhanden inverstering	28,451,277	30,058,914
	<u>139,458,672</u>	<u>128,670,233</u>

Bijlage 4.1 (vervolg)

bij rapport d.d. 1 april 2017

Het verloop van de materiële vaste activa is als volgt:

	Aanschaf waarde 1-1-2016	Investerings 2016	Aanschaf waarde 31-Dec-16	Afschrijvingen 2016	Cum.afschrijving 12/31/2016	Boekwaarde 12/31/2016	Boekwaarde 12/31/2015
	USD	USD	USD	USD	USD	USD	USD
Terreinen	535,044	-	535,044	-	55,144	479,900	479,900
Infrastructuur	145,134,607	16,088,036	161,222,643	3,929,991	57,711,030	103,511,613	91,353,567
Gebouwen en opstellen	11,443,801	717,416	12,161,217	487,656	5,703,164	6,458,053	6,228,293
Vervoermiddelen	685,523	168,748	854,271	52,312	669,315	184,956	93,515
Inventarissen	3,045,357	50,592	3,095,949	105,211	2,763,167	332,782	387,402
Machines	688,574	42,201	730,775	70,752	690,684	40,091	68,642
	161,532,906	17,066,993	178,599,899	4,645,922	67,592,504	111,007,395	98,611,319
Saldo onderhanden Investering	30,058,914	(1,607,637)	28,451,277	-	-	28,451,277	30,058,914
	191,591,820	15,459,356	207,051,176	4,645,922	67,592,504	139,458,672	128,670,233

Terreinen

De terreinwaarde van het bij de oprichting in erfpacht verkregen terrein van de Staat Suriname, groot ca 60,5 ha in ruil voor aandelen van de vennootschap, is niet geactiveerd. Op deze terreinoppervlakte zijn bedrijfsgebonden en niet-bedrijfsgebonden gebouwen opgezet en infrastructuur aangelegd. Voorts is ten behoeve van de bouw van een brug over de Suriname rivier bij beschikking C1444/592, no D2925 d.d. 20 december 1997 uit het bovengenoemd van de Staat verkregen terrein 6,16 ha aan de Republiek Suriname afgestaan, vooralsnog zonder verdere compensatie. De vennootschap heeft een rechtszaak aangespannen om onderhavig terrein terug te krijgen. Ook is een ander deel van ons terrein groot 1,013 ha door de Staat Suriname ingetrokken en afgestaan aan Trail Blazer N.V.. Hiertegen heeft onze vennootschap eveneens een rechtszaak aangespannen om het terrein terug te krijgen. De terreinen zijn in mei 2014 getaxeerd en hebben netto naar schatting een waarde van ca.USD 123 miljoen (2009: ca. USD 85 miljoen).

Overige materiële vaste activa

In het verslagjaar is de post onderhanden werken per saldo gemuteerd met een bedrag van USD 1,607,637 voor projecten die naar de activa groep Infrastructuur zijn overgeboekt en projecten die nog in uitvoering zijn. De overboeking naar de activa groep Infrastructuur bedraagt USD 16,065,661 zijnde gereedgekomen projecten verhardten van Reeferstation ten bedrage van USD 11,423,891 en de verbindingsweg Reeferstation-Kade voor een bedrag van USD 4,641,770. Van het xPort software pakket project zijn enkele kosten overgeboekt ten laste van het resultaat voor een bedrag van USD 19,110. De mutatie in het verslagjaar van de nog in uitvoering zijnde projecten bedraagt USD 14,477,134 en betreffen het gebied rond de Stripping Shed, opslag Abattoir terrein fase 2, de bouw van een kade en grondverbetering Bacovensteiger en het aanleggen van opslagterrein Zwarte Peperloods. De overgeboekte bedragen en de nog in uitvoering zijnde projecten zijn met uitzondering van het automatiseringsproject volledig gefinancierd uit kredietfaciliteiten van een contractor.

In 2016 zijn er geen afwijkingen tussen de commerciële en fiscale afschrijvingen.

Bijlage 4.1 (vervolg)

bij rapport d.d. 1 april 2017

Financiële vaste activa

Deze post is als volgt samengesteld:

	2016	2015
	USD	USD
Leningen aan Staatsbedrijven/de Staat	819	819
Deelneming Suricon N.V.	2,635	2,722
	<u>3,454</u>	<u>3,541</u>

De leningen aan staatsbedrijven/de Staat zijn niet rentedragend.

Vorderingen

De vorderingen betreffen voornamelijk de terminal operators en scheepsagenten en zijn als volgt samengesteld:

	2016	2015
	USD	USD
Handelsdebiteuren	6,568,867	6,907,435
Af: voorziening voor handelsdebiteuren	(4,123,740)	(3,831,899)
	<u>2,445,127</u>	<u>3,075,536</u>

De toename van de voorziening in het verslagjaar bedraagt USD 291,841. Van de de totaal getroffen voorziening heeft een groot deel betrekking op de vordering voor terminalhuur van één van de terminal operators. Bij vonnis van de kantonrechter d.d. 21 januari 2015 is beslist dat de beslissing van de arbitrage commissie van 31 juli 2014 ten uitvoer kan worden gelegd. Per ultimo februari 2015 heeft de ontruiming plaatsgevonden. Verder is bedoelde terminal operator veroordeeld de vordering vanaf juli 2010 tot en met november 2014 groot USD 2,968,040 te betalen. Vanwege onzekerheden met betrekking tot verhaalsmogelijkheden is de voorziening voor oninbaarheid getroffen.

Overige vorderingen en overlopende activa

De post is als volgt opgebouwd:

	2016	2015
	USD	USD
Transitorische activa	273,494	234,620
Te vorderen Inkomstenbelasting	1,183,730	1,183,730
Vordering op Ministerie van Financiën (container scan project)	153,076	153,076
Voorschotten personeel	18,353	14,552
	<u>1,628,653</u>	<u>1,585,978</u>

Bijlage 4.1 (vervolg)

bij rapport d.d. 1 april 2017

Per ultimo boekjaar bedraagt de te vorderen inkomstenbelasting USD 1,183,730 (2015: te vorderen USD 1,183,730) zijnde vorderingen op de fiscus welke zijn ontstaan doordat er over de boekjaren 2003, 2006, 2011, 2013, 2014 en 2015 op basis van de voorlopige aangifte van inkomstenbelasting meer is afgedragen dan de finale verplichting. De vordering over 2003 bedraagt USD 4,420 over 2006 USD 113,579, over 2011 USD 221,967, over 2013 USD 63,363, over 2014 USD 145,904 en over 2015 USD 634,697.

Liquide middelen

De post is als volgt opgebouwd:

	2016	2015
	USD	USD
Bank	4,378,596	3,303,987
Kas	125,503	178,365
	<u>4,504,099</u>	<u>3,482,352</u>

De onder de post 'liquide middelen' voorkomende bank- en kastegoeden in Surinaamse Dollars en Euro zijn omgerekend tegen de koers van SRD 7.485 = USD 1 en Euro 1 = USD 1.0541 (2015: SRD 4.04 = USD 1 en Euro 1 = USD 1.0887).

De liquide middelen staan ter vrije beschikking van de vennootschap.

Eigen vermogen

Aandelenkapitaal

Het maatschappelijk kapitaal van de vennootschap, groot SRD 30,000, bestaat uit 600 gewone aandelen van nominaal SRD 50 en luiden op naam. Er is SRD 22,550 ofwel 451 aan aandelen geplaatst en volgestort. Het maatschappelijk kapitaal alsook de niet-geplaatste aandelen zijn per 1 januari 2003 geconverteerd tegen de koers van USD 1 = SRG 2,495 en zijn op dit niveau gefixeerd. De naar US-dollar geconverteerde waarde van het geplaatste en volgestort kapitaal bedraagt USD 9,038. In het verslagjaar zijn er geen mutaties geweest in het aandelenkapitaal.

Algemeen reservefonds

De post muteert in de regel door toevoegingen uit de winst. Echter is de vanwege de rehabilitatie in de periode 2007-2011 verkregen toegevoegde waarde aan het havenbedrijf als informele kapitaalbreng van de enige aandeelhouder van N.V. Havenbeheer Suriname, de Staat Suriname, in het eigen vermogen van de vennootschap onder de post 'Algemeen Reservefonds' verwerkt. De toerekening van de schenkingsmiddelen aan het eigen vermogen heeft plaatsgevonden op basis van de voortgang der werken en de daarvoor door het Ministerie van Planning en Ontwikkelingssamenwerking aan de aannemer uitbetaalde declaraties.

In artikel 23 van de statuten is bepaald dat het algemeen reservefonds mede bestemd is voor dekking van verliezen welke de vennootschap mocht lijden.

Bijlage 4.1 (vervolg)
bij rapport d.d. 1 april 2017

Het verloop van het algemeen reservefonds is als volgt:

	2016	2015
	USD	USD
Stand per 1 januari	80,382,254	77,345,763
-Toevoeging 20% statutaire toevoeging uit de nettowinst boekjaar	421,788	
-Toevoeging nettowinst boekjaar 2011 t/m 2013 na aftrek statutaire toevoeging		3,036,491
Stand per 31 december	<u>80,804,042</u>	<u>80,382,254</u>

De samenstelling van het reservefonds is als volgt:

	2016	2015
	USD	USD
<i>Vrije Reserve:</i>		
· Geconverteerd saldo algemeen reservefonds per 1-1-2003	8,970,542	8,970,542
· Statutaire toevoeging uit de nettowinst v.a. 2003 t.e.m. boekjaar	1,739,857	1,318,069
· Winstbestemming conform AvA v.a. 2003 t.e.m. 2010	3,983,992	3,983,992
· Gerealiseerde herwaardering 2003-2007	<u>1,764,464</u>	<u>1,764,464</u>
	16,458,855	16,037,067
	-----	-----
<i>Niet vrije reserve:</i>		
Schenkingsmiddelen	66,057,757	66,057,757
Af: afboekingen investering in infrastructuur etc. vóór 2007	<u>-1,712,570</u>	<u>-1,712,570</u>
	64,345,187	64,345,187
	-----	-----
Stand per 31 december	<u>80,804,042</u>	<u>80,382,254</u>

Onverdeeld resultaat voorgaande boekjaren

Het verloop van de post is als volgt:

Stand per 1 januari	(4,179,054)	3,036,491
Overgeboekt naar Algemeen reservefonds		(3,036,491)
Onverdeeld resultaat vorig boekjaar	<u>(5,626,410)</u>	<u>(4,179,054)</u>
Stand per 31 december	<u>(9,805,464)</u>	<u>(4,179,054)</u>

Bijlage 4.1 (vervolg)
bij rapport d.d. 1 april 2017

	2016 USD	2015 USD
<i>Resultaat boekjaar</i>		
Nettowinst boekjaar conform resultatenrekening	2,108,940	(5,626,410)
Af: statutaire toevoeging aan algemeen reservefonds	(421,788)	-
Nettowinst boekjaar na toevoeging aan algemeen reservefonds	<u>1,687,152</u>	<u>(5,626,410)</u>

Voorzieningen

De post 'voorzieningen' is als onderstaand samengesteld:

Voorziening voor medische kosten	3,697,310	3,613,776
Voorziening voor onderstandsuitkering gepensioneerden	433,323	494,602
Voorziening onderhoud kade en emplacement	3,305,669	2,948,025
Voorziening voor baggerwerken kade Nieuwe Haven Paramaribo	600,000	260,000
Voorziening voor baggerwerken port Nieuw Nickerie	275,000	275,000
Stand per 31 december	<u>8,311,302</u>	<u>7,591,403</u>

Voorziening voor medische kosten

Deze voorziening betreft medische kosten na pensionering voor de werknemers van de vennootschap en is gebaseerd op rechten zoals opgenomen in de collectieve arbeidsovereenkomst tussen de vennootschap en haar personeel. De vorming van deze voorziening is gebaseerd op een actuariële berekening en luidt in US-dollar. Op basis van deze actuariële berekening bedraagt de voorziening per 31 december 2016 USD 3,697,310. De voorziening betreft 188 actieve werknemers en 53 gepensioneerden.

Het verloop van deze post is als volgt:

	2016 USD	2015 USD
Stand per 1 januari	3,613,776	2,831,965
Uitkering in het boekjaar		(68,887)
Toevoeging in het boekjaar	83,534	850,698
Stand per 31 december	<u>3,697,310</u>	<u>3,613,776</u>

De bruto actuariële berekende toevoeging aan de Voorziening voor medische kosten bedroeg in het verslagjaar USD 83,534 (2015: toevoeging USD 850,698).

Bijlage 4.1 (vervolg)
bij rapport d.d. 1 april 2017

Voorziening voor onderstandsuitkering gepensioneerden

Ten laste van de post 'voorziening voor onderstandsuitkering', worden voor een groep van personen aanvullingen op huidige pensioenuitkeringen verricht. De vorming van deze voorziening is gebaseerd op actuariële berekeningen en luidt in US-dollar. In het verslagjaar zijn de actuariële veronderstellingen aangepast. De voorziening betreft 29 gepensioneerde werknemers.

Het verloop van de voorziening voor onderstandsuitkering is als volgt:

	2016	2015
	USD	USD
Stand per 1 januari	494,602	407,887
Uitkering in het boekjaar	(40,133)	(36,196)
Toevoeging/Vrijval in het boekjaar	(21,146)	122,911
Stand per 31 december	433,323	494,602

Voorziening voor baggerwerkzaamheden, onderhoud kade en emplacement

Het verloop van deze post is als volgt:

Stand per 1 januari	3,483,025	2,899,086
Toevoeging onderhoudsvoorziening kade en emplacement	503,064	503,064
Toevoeging baggerwerkzaamheden Suriname rivier	340,000	130,000
Schilderen hekwerken/Boren van gaten in kade dek	(145,420)	(49,125)
Stand per 31 december	4,180,669	3,483,025

De voorziening betreft een bedrag van USD 3,305,669 voor het onderhoud van de kade en het emplacement, in dynamisch opzicht opgebouwd vanaf 2009 (in 2009 ca USD 377,300 en in de jaren daarna ca USD 503,061 per jaar), verminderd in 2011 met groot onderhoud van de kadepalen voor USD 348,250, in 2014 voor het boren van gaten in het kadedek met USD 50,271, in 2015 voor het schilderen van hekwerken met USD 49,125 en in 2016 met USD 145,420 alsmede een bedrag van USD 275,000 voor baggerwerkzaamheden in de Nickerie rivier en een bedrag van USD 600,000 voor baggerwerkzaamheden voor de kade in de Suriname rivier. De baggerwerkzaamheden in de Nickerie-rivier worden op USD 2,700,000 geschat, waarvan geacht wordt dat slechts het gedeelte voor de kade voor rekening van onze vennootschap komt en de rest voor de Staat Suriname.

De baggerwerkzaamheden in de Suriname rivier werden op USD 650,000 geschat en er werd vanaf het boekjaar 2014 een jaarlijkse voorziening van USD 130,000 gevormd. Het oorspronkelijk geschat bedrag is teruggebracht van USD 650,000 naar USD 600,000 en vanwege het stellig voornemen om de baggerwerkzaamheden vervoegd te doen uitvoeren is het restant bedrag van USD 340,000 in het verslagjaar voorzien.

Bijlage 4.1 (vervolg)

bij rapport d.d. 1 april 2017

Langlopende schulden

Deze post betreft de onderstaande leningen o/g:

	'2016	'2015
	USD	USD
Lening o/g Islamic Development Bank /Republiek Suriname	15,664,146	15,797,682
Lening o/g N.V. Nationaal Uitvoeringsbedrijf (N.V. N.U.B1)	3,320,476	5,721,902
Lening o/g N.V. Nationaal Uitvoeringsbedrijf (N.V. N.U.B2)	28,824,478	22,392,886
Lening o/g N.V. Nationaal Uitvoeringsbedrijf (N.V. N.U.B3)	8,926,194	4,724,334
Lening Hakrinbank N.V.	1,610,646	1,959,609
Lening De Surinaamsche Bank N.V.	1,115,085	1,486,791
Lening Republic Bank (voorheen RBC Royal bank)	1,572,113	1,949,182
Lening Integra Marine & Freight Services	654,000	
	61,687,138	54,032,386
Af: kortlopend deel langlopende leningen :		
- Lening Islamic Development Bank	7,117,366	5,972,058
- Lening N.V.NUB 1 t/m 3	4,970,000	4,920,000
- Lening Hakrinbank N.V.	132,213	266,144
- Lening De Surinaamsche Bank N.V.	137,779	255,778
- Lening Republic Bank (voorheen RBC Royal bank)	158,240	261,511
- Lening Integra Marine & Freight Services	144,000	-
	49,027,540	42,356,895

Lening o/g Islamic Development Bank/Republiek Suriname

Op 23 oktober 2005 is er tussen de Republiek van Suriname en de Islamic Development Bank een Istisna'a overeenkomst gesloten voor een bedrag van USD 11.04 miljoen ten behoeve van de upgradering van het havencomplex te Nickerie. De lening zal afhankelijk van de vorderingen van de werkzaamheden worden opgenomen in een tijdsbestek van 3 jaar. De lening heeft een looptijd van 15 jaar, een rentevoet van 6 procent p.a. Op 30 mei 2009 hebben de Islamic Development Bank en de Republiek Suriname een amendement getekend voor een verhoging van USD 5.5 miljoen, waardoor de lening thans een plafond heeft van USD 16.54 miljoen. Nadere bepalingen w.o. de aflossing, aflossingsperiode en de aansprakelijkheid van de verhoging dienen nog geformaliseerd te worden. Inmiddels hebben wij op 13 januari 2014 via de Centrale Bank van Suriname de finale terugbetalingsoverzichten ontvangen. De Islamic Development Bank (IsDB) heeft de lening geplitst in 2 (twee) leningen namelijk op basis van de oorspronkelijke lening van USD 11.04 miljoen (1^e lening) en de additionele lening van USD 5.5 miljoen (2^e lening).

De 1^e lening bedraagt per 17 juni 2011 Islamic Dinar (ID) 7,512,336.33 (USD 11,568,997.95) zijnde het getrokken bedrag van ID 7,122,061.88 (USD 10,967,975.30) en de rente tot en met 17 juni 2011 voor een bedrag van ID 390,274.45 (USD 601,022.65). Deze lening zal in 24 gelijke halfjaarlijkse termijnen van elk groot ID 441,498.50 (USD 679,907.69) worden afgelost te beginnen op 17 december 2011 en eindigende op 17 juni 2023. Een halfjaarlijkse termijn bestaat uit een aflossingsbestanddeel van ID 296,752.58 (USD 456,998.97) en een rentebestanddeel van ID 144,745.92 (USD 222,908.72).

Bijlage 4.1 (vervolg) bij rapport d.d. 1 april 2017

Per 31 december 2016 is er een betalingsachterstand van 11 halfjaarlijkse termijnen gelijk aan ID 4,414,985 (USD 6,546,901.82). Per ultimo van het verslagjaar bedraagt het saldo van de lening ID 7,512,336.33 (USD 11,352,902.54).

De 2^e lening bedraagt per 5 juli 2013 Islamic Dinar (ID) 2,842,956.03 (USD 4,378,152.29) zijnde het getrokken bedrag van ID 2,614,015.13 (USD 4,025,583.30) en de rente tot en met 5 juli 2013 voor een bedrag van ID 228,940.90 (USD 352,568.99). Deze lening zal in 24 gelijke halfjaarlijkse termijnen van elk groot ID 167,079.96 (USD 257,303.14) worden afgelost te beginnen op 5 januari 2014 en eindigende op 5 juli 2025. Een halfjaarlijkse termijn bestaat uit een aflossingsbestanddeel van ID 118,456.50 (USD 182,423.01) en een rentebestanddeel van ID 48,623.46 (USD 74,880.13). Per balansdatum is er een betalingsachterstand van 6 halfjaarlijkse termijnen gelijk aan ID 1,002,479.96 (USD 1,449,445.05). Per ultimo van het verslagjaar bedraagt het saldo van de lening ID 2,842,956.03 (USD 4,311,243.08).

De bedragen van beide leningen zijn omgerekend tegen de koers per 31 december 2013 ID 1 = USD 1.54 met uitzondering van de betalingsachterstanden (reeds vervallen termijnen). Dit gedeelte is omgerekend tegen de koers per betaaldatum cq vervaldatum van de termijnen. De omrekeningskoers is vanaf ultimo 2013 gehandhaafd op 1.54 waarbij koersresultaten worden verwerkt op het moment dat de termijnen vervallen of aflossingen plaatsvinden gedurende de looptijd van de leningen.

Wij zijn met Ministerie van Financiën bezig om een betalingsregeling te treffen voor de ontstane betalingsachterstanden.

Lening o/g N.V. Nationaal Uitvoeringsbedrijf (N.V. N.U.B.1)

Betreft een kredietfaciliteit van USD 1.0 miljoen bij N.V. N.U.B. d.d. 17 juli 2007. Het aanvankelijk krediet van USD 1.0 miljoen is op 17 april 2009 verhoogd met USD 3.5 miljoen, op 14 augustus 2009 verhoogd met USD 5.65 miljoen, op 16 maart 2010 verhoogd met USD 2.35 miljoen, op 11 augustus 2011 verhoogd met USD 2.5 miljoen, op 12 september 2012 verhoogd met USD 4.1 miljoen en op 5 juli 2013 is deze faciliteit nogmaals met een bedrag van USD 2.2 miljoen verhoogd. De kredietfaciliteit bedraagt diensgevolge maximaal USD 21.3 miljoen en is bestemd voor afronding van de oliesteiger en de rehabilitatie, uitbreiding en modernisering van de Nieuwe Haven te Paramaribo. Het rentepercentage bedraagt 6.8 procent per jaar voor het krediet tot USD 5.075 miljoen en over het resterende deel van het krediet van USD 16.225 miljoen 6.0 procent per jaar. De rente wordt berekend over het uitstaande bedrag. Ingaande eind juli 2013 is gedurende 10 maanden de maandelijkse aflossing verhoogd van USD 125,000 naar USD 150,000 verhoogd met rente afgelost te worden op straffe van 0.25 procent boeterente per dag. Hierna zullen gedurende de resterende looptijd van het krediet de maandelijkse termijnen USD 250,000 bedragen, verhoogd met rente op straffe van 0.25 procent boeterente per dag. Per ultimo van het verslagjaar was in totaal een bedrag van USD 21,225,653 (2015: USD 20,627,079) getrokken waarvan per balansdatum USD 18,060,000 (2015: USD 15,060,000) is afgelost.

Bijlage 4.1 (vervolg)

bij rapport d.d. 1 april 2017

Lening o/g N.V. Nationaal Uitvoeringsbedrijf (N.V. N.U.B.2)

Op 26 augustus 2013 is een nieuw krediet met N.V.N.U.B aangegaan voor een maximumbedrag van USD 35 miljoen ten behoeve van bouwwerken van het bedrijf. Het rentepercentage van dit krediet bedraagt 5.9 procent per jaar. De rente wordt berekend over het uitstaand saldo. De maandelijkse aflossing bedraagt ingaande eind september 2013 tot en met 30 juni 2018 USD 50,000 en daarna gedurende de resterende looptijd van het krediet USD 300,000, verhoogd met rente op straffe van 0.25 procent boeterente per dag. Op 5 november 2015 is dit krediet verhoogd met een bedrag van USD 2,288,475 naar USD 37,288,475. Over deze verhoging zal de rente gedurende de periode november 2015 tot en met november 2022 1.75 procent per jaar bedragen en daarna tot aan de dag der algehele voldoening 5.9 procent per jaar. Op 9 maart 2016 is dit krediet wederom verhoogd met een bedrag van USD 1,312,074 naar USD 38,600,549. Over deze verhoging zal de rente gedurende de periode maart 2016 tot en met maart 2019 3 procent per jaar bedragen en daarna tot aan de dag der algehele voldoening 5.9 procent per jaar. Per eind november 2015 is de maandelijkse aflossing van het totaal krediet verhoogd van USD 50,000 naar USD 60,000 tot en met 30 juni 2018 en daarna gedurende de resterende looptijd van het krediet naar USD 310,000. Op 9 mei 2016 is dit krediet verder verhoogd met een bedrag van USD 13,154,625 naar USD 51,755,174. Over deze verhoging zal de rente voor de eerste 24 maanden 1.75 procent per jaar bedragen en daarna 5 procent. De aflossing van deze verhoging zal pas aanvangen na aflossing van de verstrekte voorgaande kredieten. Per ultimo van het verslagjaar was in totaal een bedrag van USD 31,224,382 (2015: USD 24,072,790) getrokken waarvan per balansdatum USD 2,399,904 (2015: USD 1,679,904) is afgelost.

Lening o/g N.V. Nationaal Uitvoeringsbedrijf (N.V. N.U.B.3)

Op 24 maart 2015 is ten behoeve van het project grondverbetering en de bouw van een nieuwe kade te Bacovensteiger een nieuw krediet met N.V. N.U.B. aangegaan voor een bedrag van USD 29,570,205. Het rentepercentage van dit krediet bedraagt 1.75 procent per jaar gedurende 3 jaren en daarna 5.9 procent per jaar tot aan de dag der algehele voldoening van dit krediet. De rente wordt berekend over het uitstaand saldo. De maandelijkse aflossing bedraagt ingaande eind maart 2015 USD 100,000, verhoogd met rente op straffe van 0.25 procent boeterente per dag. Per 1 januari 2020 zal de maandelijkse aflossing op de hoofdsom worden verhoogd met het vrijgekomen bedrag na de aflossingen van de vorige kredieten. Per ultimo van het verslagjaar was in totaal een bedrag van USD 11,076,194 (2015: USD 5,724,334) getrokken waarvan per balansdatum USD 2,150,000 (2015: USD 1 miljoen) is afgelost.

Overeengekomen is dat de vennootschap geen nieuwe hypotheeken zal vestigen op terreinen van de vennootschap zolang de lening en de verschuldigde rente niet volledig zijn betaald. Als het beschikbare krediet niet volledig wordt benut geldt voor de vennootschap een verplichting tot het verstrekken van opdrachten aan N.V. N.U.B. of het verstrekken van een vergoeding van 20 procent van de afgelaste werken.

Lening o/g Hakrinbank/De Surinaamsche Bank/Republic Bank (voorheen RBC Royal Bank (Suriname) N.V.)

Op 25 januari 2010 is als onderdeel van de co- financieringsovereenkomst d.d. 10 februari 2010 tussen Het Ministerie van PLOS en N.V. Havenbeheer Suriname een investeringskrediet gesloten van maximaal SRD 28 miljoen waarin de Hakrinbank N.V., De Surinaamsche Bank N.V. en de Republic Bank (voorheen RBC Royal Bank (Suriname) N.V.) met respectievelijk SRD 9.4 miljoen, SRD 9.3 miljoen en SRD 9.3 miljoen participeren. De Hakrinbank N.V. treedt op als administrerende bank. Het rentepercentage van het krediet bedraagt 11.5 procent per jaar. Per 1 mei 2015 hebben de Hakrinbank N.V. en de Republic Bank (voorheen RBC Royal Bank (Suriname) N.V.) het jaarlijkse rentepercentage verhoogd naar 12.0 procent terwijl De Surinaamsche Bank haar jaarlijkse rentepercentage per 1 oktober 2015 heeft verhoogd naar 12.0 procent en vervolgens per 1 december 2015 naar 13.0 procent.

Gedurende het verslagjaar 2016 zijn de rentepercentages meermalen aangepast. Per ultimo het verslagjaar was het jaarlijkse rentepercentage van de Hakrinbank N.V. 17.0 procent, van de Surinaamsche Bank 16.5 procent en van de Republic Bank 12.25 procent.

De omrekeningskoers is vanaf ultimo 2011 gehandhaafd op 2.78, waarbij koersresultaten worden verwerkt op het moment dat aflossingen plaatsvinden gedurende de looptijd van de lening. Deze koersresultaten worden in mindering van de rentelasten gebracht.

De overige voorwaarden van de verschillende bankinstellingen is als volgt:

Investeringskrediet Hakrinbank N.V.

Het krediet bedraagt SRD 9,4 miljoen en heeft een looptijd van 120 maanden en wordt maandelijks, na een aflossingsvrije periode van 12 maanden, ingaande ultimo januari 2011, met minimaal SRD 140,377, inclusief interest, afgelost. Gedurende de aflossingsvrije periode is de opgeboekte interest maandelijks voldaan. Het saldo van deze lening ultimo 2016 bedraagt USD 1,610,646 (2015: USD 1,959,608).

Investeringskrediet De Surinaamsche Bank N.V.

Het krediet bedraagt SRD 9.3 miljoen en heeft een looptijd van 120 maanden en wordt maandelijks, na een aflossingsvrije periode van 12 maanden, ingaande ultimo januari 2011, met minimaal SRD 86,112, exclusief interest, afgelost. De interest wordt maandelijks afzonderlijk in rekening gebracht. Gedurende de aflossingsvrije periode is de opgeboekte interest maandelijks voldaan. Het saldo van deze lening ultimo 2016 bedraagt USD 1,115,085 (2015: USD 1,486,791).

Investeringskrediet Republic Bank (voorheen RBC Royal Bank (Suriname) N.V.)

Het krediet bedraagt SRD 9.3 miljoen en heeft een looptijd van 120 maanden en wordt maandelijks, na een aflossingsvrije periode van 12 maanden, ingaande ultimo januari 2011, met minimaal SRD 138,608.19, inclusief interest, afgelost. Gedurende de aflossingsvrije periode is de opgeboekte interest maandelijks voldaan. Het saldo van deze lening ultimo 2016 bedraagt USD 1,572,113 (2015: USD 1,949,182).

Bij het niet tijdig voldoen van de gearrangeerde en overeengekomen aflossing(en) van de aflopende faciliteit zullen de banken, naast de overeengekomen debetrente, aan het eind van de maand een additionele achterstandsheffing in rekening brengen van 2 procent per maand over de achterstanden.

Dekking krediet:

1. Ten laste van de vennootschap is ten behoeve van de banken een gezamenlijk eerste krediet-hypotheek van SRD 16 miljoen gevestigd op:
 - Het recht van erfpacht groot 2.5601 ha met al hetgeen erop staat, aangeduid met de letters ABCDE en het nummer 1, gelegen te Paramaribo aan de Havenlaan Zuid en de Havenlaan West en deel uitmakende van het perceelland groot 49.5176 ha, waarover handelt de erfpachtbeschikking d.d. 09.11.1971, no. D 2311.
 - Het recht van erfpacht groot 2,1692 ha met al hetgeen erop staat, aangeduid met de letters ABCD en het nummer 11, gelegen te Paramaribo ten Zuiden van het Haventerrein en deel uitmakende van het perceelland groot 49.5176 ha, waarover handelt de erfpachtbeschikking d.d. 09.11.1971, no. D 2311.
 - Het recht van erfpacht groot 2,518 m² met al hetgeen erop staat, aangeduid met de letters ABCD en het nummer 111, gelegen te Paramaribo aan het verlengde van de Mangrovestraat (weg naar de Oliesteiger) en deel uitmakende van het perceelland groot 49.5176 ha, waarover handelt de erfpachtbeschikking d.d. 09.11.1971, no. D 2311.
2. Een notariële volmacht tot het vestigen van een tweede krediethypotheek van SRD 20.2 miljoen, ten laste van de vennootschap, ten behoeve van de banken gezamenlijk op de percelen genoemd onder punt 1.
3. Een negatieve hypotheekverklaring met hypotheekbelofte aan de banken gezamenlijk op de percelen genoemd onder punt 1.
4. Fiduciaire eigendomsoverdracht (f.e.o.) van de bedrijfsinventaris en overige roerende goederen aan de banken gezamenlijk.
5. Cessie van alle boekvorderingen aan de banken gezamenlijk.
6. Bijzondere cessie van de vorderingen op de terminal operators, uit hoofde van de lease van een deel van het terrein aan de banken gezamenlijk.

Lening Integra Marine & Freight Services

Op 13 september 2016 zijn de gebouwen en opstallen welke gevestigd zijn op het toenmalig verleend recht van opstal overgenomen door de vennootschap voor een bedrag van USD 690,000. Dit bedrag behelst een renteloos krediet welke in 58-maandelijke termijnen van elk groot USD 12,000 zal worden terugbetaald aan Integra Marine & Freight Services. De eerste termijn vervalt op 13 oktober 2016 en de laatste vervalt op 12 juli 2021.

Bijlage 4.1 (vervolg)

bij rapport d.d. 1 april 2017

Kortlopende schulden

De verplichtingen op korte termijn zijn als volgt opgebouwd:

	2016	2015
	USD	USD
Accountantskosten en advieskosten over 2015/2016	45,360	28,080
Huurwaardebelaasting over 2005-2007 t/m 2016	22,200	17,760
Af te dragen loonbelasting en AOV premie	216,268	176,103
Verplichting inzake projecten	715,610	721,746
Reservering naheffing loonbelasting en AOV- premie 2003-2008	35,124	35,124
Reservering onderhoudskosten emplacement	104,418	116,340
Te betalen kosten financiële en fiscale diensten door derden	43,325	30,110
Te betalen rentekosten langlopende lening	3,174,166	2,488,177
Te betalen kosten nutsbedrijven	29,971	37,982
Te betalen kosten voor medische diensten	-	-
Overige schulden en overlopende passiva	961,999	958,300
Aflossing lening Integra Marine & Freight Services	144,000	-
Aflossing Lening Islamic Development Bank	7,117,366	5,972,058
Aflossing Lening N.V. NUB 1 t/m 3	4,970,000	4,920,000
Aflossing Lening Hakrinbank N.V.	132,213	266,144
Aflossing Lening De Surinaamsche Bank N.V.	137,779	255,778
Aflossing Lening Republic Bank (voorheen RBC Royal Bank)	158,240	261,511
	<u>18,008,039</u>	<u>16,285,213</u>

Niet uit de balans blijvende rechten en verplichtingen

Investeringsverplichtingen

In het verslagjaar zijn er verschillende projecten in uitvoering waarvoor de vennootschap zich heeft gecommitteerd. De investeringsverplichtingen die hieruit voortvloeien bedragen in totaal USD 39,099,150 (2015: USD 36,441,612) gedekt door kredieten van aannemers voor in totaal USD 102,6 miljoen.

Overeengekomen is dat de vennootschap bij niet volledige benutting van de kredieten opdrachten zal verstrekken aan N.V. N.U.B. of een vergoeding van 20 procent van de afgelaste werken zal verstrekken.

Compensabele verliezen

Voor compensabele verliezen is geen belastingvordering in de balans opgenomen omdat realisatie daarvan nog niet waarschijnlijk is. Het totaalbedrag aan compensabele verliezen bedraagt per 31 december 2016 USD 7,696,524. De compensabele verliezen zijn gedurende 7 jaar verrekenbaar.

Bijlage 4.1 (vervolg)
bij rapport d.d. 1 april 2017

Het verloop van deze post is als volgt:

	USD
Verlies 2014	4,179,054
Verlies 2015	<u>5,626,410</u>
Compensabel verlies per 31 december 2015	9,805,464
Af: Winst 2016	<u>-2,108,940</u>
Saldo compensabel verlies per 31 december 2016	<u>7,696,524</u>

Bijlage 4.2

bij rapport d.d. 1 april 2017

TOELICHTING OP DE WINST- EN VERLIESREKENING OVER 2016

Bruto-omzet

De bruto-omzet van de vennootschap is als volgt samengesteld:

	2016	2015
	USD	USD
Verwerkingsheffing	6,459,285	8,745,962
Verhuur van ruimten (w.o. opslagcapaciteit, gebouwen en terreinen)	6,826,947	5,100,194
Liggelden	795,699	799,325
Koelcontainer opbrengsten	1,136,571	1,154,035
Opbrengst uit levering van water en elektra	89,158	78,368
Opbrengsten Nickerie (Verwerkingsheffing, Doorvoer e.d.)	130,907	71,720
	<u>15,438,567</u>	<u>15,949,604</u>
Overige opbrengsten	180,097	121,375
Totaal der bruto-omzet	<u>15,618,664</u>	<u>16,070,979</u>

Afschrijvingen

De afschrijvingen betreffen de afschrijvingslasten van de immateriële en materiële vaste activa en zijn als volgt opgebouwd:

	2016	2015
	USD	USD
Gekapitaliseerde erfpachtcanon/ xPORT softwarepakket	<u>55</u>	<u>55</u>
Afschrijvingskosten materiële vaste activa:		
infrastructuur	3,929,991	4,037,979
gebouwen en opstallen	487,656	470,054
vervoermiddelen	52,313	63,295
bedrijfsmiddelen	105,211	109,457
machines	70,752	68,642
	<u>4,645,923</u>	<u>4,749,427</u>
	<u>4,645,978</u>	<u>4,749,482</u>

Bijzondere waardevermindering Haven Nickerie

De bijzondere waardevermindering is gebaseerd op de verwachting dat de boekwaarde van Haven Nickerie hoger is dan de realiseerbare waarde. In 2015 is de boekwaarde per ultimo 2015 volledig afgewaardeerd.

Bijlage 4.2 (vervolg)

bij rapport d.d. 1 april 2017

Personeelskosten

De personeelskosten zijn als volgt samengesteld:

	2016	2015
	USD	USD
Lonen, salarissen, vakantietoelage, gratificaties en jubilea	3,157,989	3,087,467
Overwerk	136,663	143,496
Emolumenten: kostenvergoedingen en toelagen	478,016	534,953
Sociale lasten inclusief pensioenkosten	496,466	713,251
Medische kosten	366,480	1,087,482
Overige personeelskosten	140,973	147,900
	<u>4,776,587</u>	<u>5,714,549</u>

Personeel in dienst van de vennootschap ultimo boekjaar

188:136 m / 52v 187:136 m / 52v

Gemiddeld aantal personeelsleden

188

188

Lonen, salarissen, vakantietoelage, gratificaties en jubilea

De lonen, salarissen, vakantietoeslagen en gratificaties luiden in US-dollars en worden uitgekeerd voor de tegenwaarde in Surinaamse dollars.

Bijlage 4.2 (vervolg)

bij rapport d.d. 1 april 2017

Overige bedrijfskosten

De overige bedrijfskosten zijn verdeeld naar kostensoort en als volgt opgebouwd:

	2016	2015
	USD	USD
Onderhoud en reparatie gebouwen, terreinen en infrastructuur	769,678	882,634
Voorziening Baggerwerkzaamheden Suriname rivier	340,000	130,000
Training, opleiding en seminars	145,680	194,796
Elektra/water	363,645	307,552
Huisvestingskosten	122,473	147,285
Diensten en adviezen van derden	164,563	108,070
Kantoorkosten	86,244	110,395
Accountantskosten	47,196	41,580
Gemeenschapsontwikkeling	47,867	211,993
Advertenties en reclamekosten	31,744	59,415
Transportkosten	24,027	40,652
Reis en verblijfskosten	8,492	12,342
Honorarium raad van commissarissen	38,363	78,289
Communicatiekosten	33,975	60,220
Representatiekosten	20,528	33,457
Aanhuur vaar en voertuigen	40,133	14,982
Voorziening debiteuren	291,841	252,450
Overige algemene kosten	274,780	289,444
	<u>2,851,229</u>	<u>2,975,556</u>

Financiële baten en lasten

Deze post is als volgt opgebouwd:

	2016	2015
	USD	USD
Saldo interestbaten/(lasten)	(1,123,292)	(1,207,163)
Overige financiële baten/(lasten)	(112,638)	(18,597)
Saldo financiële baten/(lasten)	<u>(1,235,930)</u>	<u>(1,225,760)</u>

De totale interestbaten/(lasten) over 2016 bedragen USD 2,039,930 (2015: USD 2,317,782) inclusief een voordelig bedrag aan koersresultaten groot USD 594,902 (2015: USD 206,348) van dat deel van de (langlopende) schulden in SRD waarvoor vanaf ultimo 2011 de omrekeningskoers van 2.78 wordt gehandhaafd en verwerkt wordt op het moment dat de aflossingen plaatsvinden. Verder is een bedrag van USD 916,638 (2015: USD 1,110,618) geactiveerd als projectkosten. De overige financiële baten/(lasten) betreffen koersverschillen als gevolg van omrekening en bankkosten.

OVERIGE GEGEVENS

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: De Directie en Raad van Commissarissen van N.V. Havenbeheer Suriname

A. Verklaring over de jaarrekening 2016

Onze oordeelonthouding

Wij hebben opdracht gekregen de in dit rapport opgenomen jaarrekening 2016 van N.V. Havenbeheer Suriname te Paramaribo te controleren.

Wij geven geen oordeel over de getrouwheid van de in dit rapport opgenomen jaarrekening van de vennootschap. Vanwege het belang van de aangelegenheden beschreven in de paragraaf 'De basis voor onze oordeelonthouding' zijn wij niet in staat geweest om voldoende en geschikte controle-informatie te verkrijgen om daarop ons controleoordeel bij de in dit rapport opgenomen jaarrekening te kunnen baseren.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2016;
2. de winst- en verliesrekening en het kasstroomoverzicht over 2016;
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor onze oordeelonthouding

De investeringen in uitvoering met een boekwaarde van USD 28 miljoen hebben voornamelijk betrekking op projecten met een totale aanneemsom van USD 65 miljoen. De investeringsverplichtingen uit hoofde van de betreffende investeringen in uitvoering bedragen circa USD 38 miljoen. In 2016 zijn investeringen in uitvoering tot een bedrag van circa USD 16 miljoen gereedgekomen. Het is niet mogelijk gebleken om van bovengenoemde investeringen in uitvoering en de in 2016 gereedgekomen investeringen de toekomstige kasstromen te schatten en op basis hiervan de realiseerbare waarde te bepalen en mogelijke bijzondere waardeverminderingen te onderkennen. Als gevolg van bovengenoemde aangelegenheden hebben wij niet kunnen vaststellen of er eventuele correcties nodig zouden zijn met betrekking tot de materiële vaste activa en posten van de winst- en verliesrekening als gevolg van mogelijke bijzondere waardeverminderingen van materiële vaste activa.

Doordat het niet mogelijk is gebleken om toekomstige economische voordelen in relatie tot investeringen in uitvoering voldoende betrouwbaar vast te stellen zijn rentelasten ten onrechte geactiveerd waardoor minder rentelasten ten laste van het resultaat zijn gekomen.

Door de wijze waarop inkooptransacties en overeenkomsten met een leverancier tot stand zijn gekomen is er onzekerheid blijven bestaan over in hoeverre de overeengekomen prijzen in overeenstemming zijn met marktprijzen, zodat onzekerheid is blijven bestaan over de waardering van materiële vaste activa en daarmee samenhangende posten van de winst- en verliesrekening.

De vennootschap is betalingsverplichtingen in het kader van leningen van Islamic Development Bank niet nagekomen, zodat er betalingsachterstanden zijn ontstaan. Het is niet mogelijk gebleken om vast te stellen in hoeverre deze verplichtingen voldoen aan de criteria voor het opnemen van schulden in de balans, omdat het niet mogelijk is gebleken om te bepalen in hoeverre het waarschijnlijk is dat de afwikkeling van de gehele verplichting zal plaatsvinden en op welk moment afwikkeling van de verplichting zal plaatsvinden. Hierdoor hebben wij niet kunnen vaststellen of er eventuele correcties nodig zouden zijn met betrekking tot deze schulden.

De voorziening voor groot onderhoud van infrastructuur heeft betrekking op een deel van de infrastructuur, terwijl de verwerking van kosten van groot onderhoud voor alle soortgelijke materiële vaste activa op dezelfde wijze dient plaats te vinden. Door de wijze waarop de voorziening is onderbouwd bestaat onzekerheid over de hoogte van de voorziening en de hoogte van de jaarlijkse toevoegingen aan de voorziening ten laste van het resultaat.

Wij zijn onafhankelijk van N.V. Havenbeheer Suriname zoals vereist door de voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het rapport andere informatie, die bestaat uit:

- een algemene uiteenzetting over de resultaten, de financiële positie en de fiscale positie;
- de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in controlestandaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met algemeen aanvaarde grondslagen voor financiële verslaggeving. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderneming in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevings-systeem moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de vennootschap te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle, verricht in overeenstemming met de door onze beroepsorganisatie uitgevaardigde controlestandaarden. Vanwege het belang van de aangelegenheden beschreven in de paragraaf 'De basis voor onze oordeelonthouding' zijn wij niet in staat geweest om voldoende en geschikte controle-informatie te verkrijgen om daarop ons oordeel te kunnen baseren.

Paramaribo, 19 februari 2018

BDO Assurance N.V.
namens deze

N.T.H. Veerman RA
Partner

N.V. Havenbeheer Suriname Interne Jaarrekening 2016

Bijlage 5

bij rapport d.d. 1 april 2017

OVERIGE GEGEVENS (Vervolg)

Gebeurtenissen na balansdatum

Op verzoek van de Aandeelhouder (De Staat van Suriname) is vooruitlopend op de definitieve bepaling van de dividenduitkering over het boekjaar 2016 door de Algemene Vergadering van Aandeelhouders op voorstel van de Directie en na goedkeuring van de Raad van Commissarissen op 7 april 2017 en 22 december 2017 een voorschot van respectievelijk USD 800,000 en USD 500,000 op toekomstige dividenduitkeringen aan haar overgemaakt.

Statutaire winstbestemming

Op grond van artikel 22 lid 1 zal 20 procent van de winst in het algemeen reservefonds worden gestort. Conform artikel 22 lid 2 (ex-artikel 33 lid 3) van de ondernemingsstatuten van N.V. Havenbeheer Suriname staat de resterende nettowinst ter beschikking van de aandeelhouders.

Vaststelling jaarrekening voorgaande boekjaren

Het negatief nettoresultaat over 2014 van USD 4,179,054 en het negatief nettoresultaat over 2015 van USD 5,626,410 zijn in afwachting op het besluit van de Algemene Vergadering van Aandeelhouders in het eigen vermogen onder de post 'Onverdeeld resultaat voorgaand boekjaar' opgenomen. Na vaststelling van de jaarrekening 2014 en 2015 zal het verlies over de boekjaren ten laste van het algemeen reservefonds worden gebracht.

Winstbestemming verslagjaar

De nettowinst over het boekjaar groot USD 2,108,940 is na aftrek van de 20 procent statutaire reserve groot USD 421,788 opgenomen voor een bedrag van USD 1,687,152 onder de post 'Resultaat boekjaar'. Dit bedrag is ter beschikking van de aandeelhouders. In artikel 23 van de statuten is aangegeven dat het algemeen reservefonds mede bestemd is voor dekking van verliezen welke de vennootschap mocht lijden.

Bijlage 5

bij rapport d.d. 1 april 2017

Directie en Raad van Commissarissen

De Directie in het verslagjaar is gevoerd door de heer Drs. A. Talea (Managing Director), de heer M. Mulier (Onderdirecteur) en vanaf medio mei van het verslagjaar de heer Mr. L. Latour (Commercieel Directeur).

In het verslagjaar is het toezichthoudend orgaan als volgt samengesteld:

- de heer C. Nelson - President Commissaris
- de heer J. Slijngaard - Commissaris
- de heer A. Wolf - Commissaris
- de heer K. Donk - Commissaris
- mevrouw A. Linger - Commissaris

Per 1 juli 2017 is de samenstelling van het toezichthoudend orgaan als volgt gewijzigd:

- mevrouw S. Raghoë - President Commissaris
- mevrouw A. Linger - Secretaris
- de heer H. Amstelveen - Commissaris
- de heer J. Slijngaard - Commissaris
- de heer A. Wolf - Commissaris
- de heer K. Donk - Commissaris